

PATVIRTINTA
Asociacijos
Šilalės miesto vietos veiklos
grupės valdybos
posėdžio
2024 m. gegužės 10 d.
protokolu Nr. 2024/1

ORIGINALAS

**Bendrai finansuojama
Europos Sąjungos**

Šilalės miesto 2023-2029 metų vietos plėtros strategija

Šilalė, 2023 m.

ŠILALĖS MIESTO 2023-2029 M. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

IVADAS

Šilalės miesto 2023-2029 metų vietos plėtros strategija (toliau – Strategija) siekiama inicijuoti veiklas, kurios skatintų pažeidžiamų ir/ ar nepalankioje padėtyje esančių ir/ ar socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų aktyvią ekonominę ir socialinę įtrauktį, vykdamt integruotus veiksmus. Įgyvendinant strategijos uždavinius, būtų veikiami dviem kryptimis - sudaromos palankios sąlygos verslų, jų tarpe socialinių verslų, kūrimuisi ir plėtrai bei socialiai pažeidžiami Šilalės miesto gyventojai būtų integruojami į bendruomenę, teikiant jiems socialines, pagalbos įsidarbinant, užimtumo, sociokultūrinės bei kitas paslaugas.

Strategijoje išskeltas tikslas, uždaviniai ir veiksmai atitinka 2021-2027 m. Europos Sąjungos fondų investicijų programos 4.7 uždavinį „Skatinti aktyvią įtrauktį, siekiant propaguoti lygias galimybes, nediskriminavimą ir aktyvų dalyvavimą, ir gerinti įsidarbinamumą, ypač palankių sąlygų neturinčių grupių“ bei 4.9 uždavinį „Skatinti marginalizuotų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių, įskaitant specialiųjų poreikių turinčius asmenis, socialinę ir ekonominę įtrauktį vykdamt integruotus veiksmus, be kita ko, teikti aprūpinimą būstu ir socialines paslaugas“.

Strategija atitinka 2022-2030 metų Tauragės regiono plėtros plano tikslus ir uždavinius: 1 tikslą „Skatinti aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių darbo vietų steigimą“ bei jo 1.1 uždavinį „Padidinti regiono investicinį patrauklumą“ ir 2 tikslą „Gerinti viešųjų paslaugų prieinamumą“ bei jo 2.1 uždavinį „Tolygiai išplėtoti viešąsias paslaugas, ypatingai orientuotas į pažeidžiamas visuomenės grupes, pagerinti jų kokybę, padidinti įvairovę“. Strategija rengta tiek vadovaujantis minėtu 2022-2030 metų Tauragės regiono plėtros planu, tiek Šilalės rajono savivaldybės 2021-2030 metų strateginiu plėtros planu.

Strategijos rengimo metu buvo atlikta išsami statistikos rodiklių analizė, pagal Valstybės duomenų agentūros, Šilalės rajono savivaldybės administracijos ir savivaldybės įstaigų, Užimtumo tarnybos bei kitų institucijų pateiktus duomenis. Visi statistiniai duomenys nagrinėti 2018-2022 m. laikotarpiu. Neturint ar negaunant 2022 m. duomenų, vertintas 2017-2021 m. laikotarpis. Kai kurie Šilalės miesto duomenys palyginti su Šilalės rajono savivaldybės duomenimis, šalies bei Tauragės apskrities vidurkiais. Neturint Šilalės miesto duomenų, analizuoti Šilalės rajono savivaldybės duomenys, darant prielaidą, kad tos pačios tendencijos yra ir Šilalės mieste.

Siekiant labiau įsigilinti į vietos problematiką, buvo organizuojamos sutelktų (focus) grupių diskusijos su Šilalės miesto gyventojais viešo pristatymo metu, buvo prašoma pateikti nuomonę, išsakyti problemas, aktualiausias Šilalės miestui, buvo siūloma aktyviai teikti pasiūlymus bei idėjas. Atlikta gyventojų apklausa, kurioje sudalyvavo 231 dalyvis. Panaudojant aukščiau minėtą informaciją, atlikta stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė, suformuluoti tikslai ir uždaviniai.

Įgyvendinus Strategiją, bus išplėstas teikiamų socialinių paslaugų bendruomenėje spektras ir padidinta aprėptis, sudarytos galimybės silpnesniems visuomenės nariams integruotis į ekonomines veiklas. Tikimasi, kad bus įgyvendinti šeši bendruomenės inicijuotos vietos plėtros projektų (toliau – BIVP), kuriuose galės dalyvauti mažiausiai 355 dalyviai, socialiniame versle sukurta 1,14 darbo vietos (etato) bei bus pasiekta, kad įgyvendinus BIVP, ne mažiau kaip 40 proc. jų dalyvių ir toliau dalyvaus socialinės integracijos veiklose ar darbo rinkoje.

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA IR GYVENTOJŲ, KURIEMS TAIKOMA VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA, APIBRĖŽTIS

TERITORIJA
<p>Šilalės miesto vietos veiklos grupės (toliau – Asociacija) veiklos teritorija 2021-2027 m. ES fondų investicijų programos įgyvendinimo laikotarpiu yra visa Šilalės miesto teritorija (žemėlapis pateikiamas prieduose esančiame 1 pav.).</p>
<p>Šilalės miestas (toliau - Šilalė) išsidėstęs vakarų Lietuvoje, Žemaitijoje, 30 km į šiaurę nuo Tauragės, Tauragės apskrityje. Tai vienintelis Šilalės rajono savivaldybės miestas, savivaldybės administracinis centras. Jame veikia Šilalės miesto seniūnija. Miestas yra Šilalės kaimiškosios seniūnijos ir Traksėdžio seniūnijos centras. Šilalė įsikūrusi plynaukštėje tarp Žemaičių aukštumos ir Pajūrio žemumos. Per miesto vakarinę dalį teka Lokystos upė (Jūros upės intakas), iš rytų į vakarus – Lokystos intakas Ašutis, kuris mieste praplatėja ir sudaro tvenkinį. Šilalės šiaurės rytuose yra pušynas. Per miesto teritoriją praeina trys krašto keliai (164 Mažeikiai-Plungė-Tauragė, 165 Šilalė-Šilutė ir 162 Laukuva-Šilalė), už 9 km į šiaurę nuo Šilalės yra automagistralė A1 Vilnius-Kaunas-Klaipėda. Šilalė užima 350 ha teritoriją. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane Šilalė priskiriamas B kategorijos urbanistiniams centrams.</p>
GYVENTOJAI
<p>Šilalėje 2022 m. gyveno 4 667 gyventojai. Tai sudarė 22 proc. Šilalės rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus (žr. prieduose pateiktą 2 pav.). Palyginti su 2019 m pradžia, Šilalės miesto gyventojų skaičius sumažėjo 5 proc. Panašiu tempu sumažėjo ir visos Šilalės rajono savivaldybės gyventojų skaičius (5,1 proc.). Tauragės regione per tą patį laikotarpį gyventojų skaičius sumažėjo mažesniu tempu – 3,3 proc., o šalyje padidėjo 2,3 proc.</p>
<p>Šilalė yra tankiausiai apgyvendintas miestas Tauragės apskrityje (gyventojų tankis 2022 m. siekė 1,33 tūkst. gyv./ kv. km). Tauragės miesto gyventojų tankumas siekė 1,28 gyv./ kv. km, Pagėgių – 0,36 gyv./ kv. km, Jurbarko – 0,74 tūkst. gyv./ kv. km. 2021 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, labiausiai apgyvendinta Šilalės miesto teritorija yra pietinė jos dalis, tarp Dariaus ir Girėno, J. Basanavičiaus, Nepriklausomybės, Šarūnkalnio ir Vingininkų gatvių bei krašto kelio Nr. 165.</p>
<p>Gyventojų skaičiaus kitimo pagrindiniai įtakos veiksniai: 1) natūralus gyventojų prieaugis; 2) tarptautinė ir vidaus migracija.</p>
<p>Natūrali gyventojų kaita (toliau – NGK) Šilalės r. sav. 2018-2022 metais buvo neigiama (svyravo nuo -91 iki -204), ir ypatingai pablogėjo 2020 m. bei 2021 m. Palyginti su 2018 m., Šilalės r. sav. NGK pablogėjo 64,5 proc., t. y. nuo -124 iki -204, Tauragės apskrityje – mažesniu tempu, t. y. 34,3 proc. (žr. prieduose pateiktą 3 pav.). Tuo metu pasaulyje ir šalyje siautė COVID-19 pandemija, dėl kurios padidėjo gyventojų mirtingumas, o šeimos vaikų planavimą atidėjo vėlesniems laikotarpiams. Mirusiųjų skaičius Šilalės r. sav. šiek tiek padidėjo būtent 2020-2021 m. Tuo pačiu laikotarpiu sumažėjo ir gimusiųjų skaičius. Bendrai gimusiųjų skaičius Šilalės r. sav. per penkerius metus sumažėjo 28,2 proc., mirusiųjų skaičius išaugo 6,3 proc. (žr. prieduose pateiktą 4 pav.) <i>Taigi, gyventojų skaičiaus kitimui neigiama linkme Šilalės rajono savivaldybėje (tuo pačiu ir Šilalės mieste) įtakos turėjo sumažėjęs natūralaus gyventojų prieaugis, kurį daugiausiai lėmė sparčiai mažėjantis gimstamumas.</i></p>
<p>Panašias tendencijas rodo ir Šilalės gyventojų skaičiaus struktūra pagal amžių. Vaikų (0-15 metų amžiaus) dalis 2022 m. Šilalės mieste siekė 14,8 proc. (0,2 proc. p. didesnė nei vidutiniškai apskrityje, bet 1,1 proc. p. mažesnė nei šalyje, žr. prieduose pateiktą 5 pav.), tačiau per 5-rius metus vaikų skaičius Šilalės mieste sumažėjo 8,7 proc. (kai pensinio amžiaus gyventojų skaičius išaugo 19,6 proc.). Vidutiniškai šalyje vaikų skaičius tuo pačiu laikotarpiu padidėjo 1,6 proc., o pensinio amžiaus gyventojų skaičius sumažėjo 1,2 proc. Labiausiai Šilalės mieste 2019-2022 m. sumažėjo darbingo amžiaus gyventojų skaičius (10,9 proc.). Šis sumažėjimas ženkliai didesnis nei Tauragės apskrities (0,8 proc.) bei Šilalės r. sav. (2,9 proc.) (žr. prieduose pateiktą 1 lentelę). Vadinasi, Šilalės mieste vyrauja priešingos gyventojų struktūros pagal amžių kitimo tendencijos, nei šalyje (Šilalėje mažėja vaikų ir darbingo amžiaus gyventojų skaičius, o didėja pensininkų skaičius, šalyje – atvirkščiai). Vaikų skaičiaus mažėjimą ateityje paspartins ir ženkliai sumažėjęs Šilalės m. darbingo amžiaus asmenų, kurie potencialiai gimdys vaikus ateityje (t., y. 18-40 metų amžiaus asmenų), skaičius (sumažėjimas siekė 13,2 proc., kai šalyje ir Tauragės apskrityje šios amžiaus grupės gyventojų skaičius išaugo atitinkamai 1,6 proc. ir 0,8 proc., o Šilalės r. sav. bendrai sumažėjo tik 2,9 proc.).</p>
<p>Šilalės miestas išsiskiria ypatingai augančiu vyresnio amžiaus gyventojų skaičiumi. Tą rodo ir demografinės senatvės koeficientas, kuris Šilalės m. 2022 m. siekė 153 vyresnius nei 65 m. asmenis, tenkančius 100 gyventojų, ir buvo didesnis, nei Šilalės r. sav. (146) bei šalies (134), nors šiek tiek mažesnis, nei Tauragės apskrities (158) (žr. prieduose pateiktą 6 pav.). Per 5-rius metus, Šilalės demografinės senatvės koeficientas padidėjo didžiausiu tempu (30,8 proc.).</p>
<p>Dėl COVID-19 pandemijos dalis tautiečių, dirbančių užsienyje, grįžo į Lietuvą, taip pat ir į Šilalės rajono savivaldybę bei Šilalės miestą, o dėl 2022 m. prasidėjusio Rusijos karo su Ukraina į Lietuvą atvyko nemaža dalis karo pabėgėlių. Todėl tarptautinės neto migracijos rodiklis 2018-2022 m. laikotarpiu Šilalės r. sav. iš neigiamo (-133 asm. 2018 m.) tapo teigiamu (+163 asm. 2022 m.). Tai lėmė gerėjantį bendrą migracijos neto rodiklį, kuris per 5-rius metus pagerėjo 2 kartus, nors 2022 m. vis dar buvo neigiamas. Savo ruožtu, neto vidaus migracijos rodiklis buvo neigiamas ir 2018-2022 m. laikotarpiu pablogėjo (nuo -331 asm. 2018 m. iki -393 asm. 2022 m.) (žr. prieduose pateiktą 7 pav.). <i>Taigi, gyventojų skaičiaus kitimui neigiama linkme Šilalės rajono savivaldybėje (tuo pačiu ir Šilalės mieste) įtakos turėjo ir išaugusi vidinė neto migracija.</i></p>

<p>Toliau analizuojamos Šilalės miesto gyventojų grupės, kurios gali būti aktualios, įgyvendinant Strategiją: 1) senyvo amžiaus žmonės (65 m. vyresnio amžiaus asmenys); 2) mažiau galimybių turintis jaunimas; 3) bedarbiai ir ekonomiškai neaktyvūs asmenys; 4) gyventojai, patiriantys skurdą ar gaunantys mažas pajamas; 5) socialinę riziką patiriančios šeimos, jose augantys vaikai, kiti asmenys; 6) asmenys su negalia (tiek vaikai, tiek suaugę asmenys); 7) migrantai, pabėgėliai.</p>
<p>Kaip jau analizuota, <u>vyresnių nei 65 metų amžiaus</u> Šilalės miesto gyventojų dalis (22,7 proc.) buvo didesnė, nei vidutiniškai šalyje (21,6 proc.) ir Šilalės r. sav. (21,8 proc.), bet mažesnė nei vidutiniškai Tauragės apskrityje (23,1 proc.). Tačiau per 2019-2022 metus vyresnio amžiaus gyventojų skaičius Šilalės mieste išaugo net 19,6 proc. ir 2022 m. siekė <u>1061 asmenį</u>. Taigi, gyventojai Šilalėje labai sparčiai senėja. Šios tikslinės grupės populiacija auga sparčiai ir didės ateityje, todėl ypatingai svarbu vykdyti vyresnio amžiaus asmenų ekonominę bei socialinę įtrauktį.</p>
<p><u>Vaikų (0-18 metų) skaičius</u> 2022 m. Šilalės mieste siekė <u>779 asmenis</u> (per 5-rius metus sumažėjo 9,5 proc.), o <u>ikimokyklinio, bendrojo ugdymo įstaigas lankančių vaikų skaičius siekė 1 669 asm.</u> (per 5-rus metus sumažėjo 2,5 proc.). Vadinasi, Šilalės mieste esančias ugdymo įstaigas lanko ir rajoninėje savivaldybės dalyje gyvenantys vaikai. Iš šių 1669 asmenų, ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė 131 vaikas (7,8 proc.), bendrojo ugdymo įstaigas – 1538 vaikai (92,2 proc.). <u>Neformaliojo švietimo veiklas</u> Šilalės mieste lankė <u>896 vaikai</u> (kadangi rodiklis buvo didesnis nei Šilalės mieste gyvenančių vaikų skaičius, tai taip pat galima daryti prielaidą, jog Šilalėje esančias neformalaus ugdymo įstaigas, būrelius ar veiklas lanko ir rajoninėje savivaldybės dalyje gyvenantys vaikai). Per 5-rius metus neformalaus švietimo veiklas lankančių vaikų skaičius Šilalėje išaugo 14,1 proc. (žr. prieduose pateiktą 8 pav.).</p>
<p>2022 m. Šilalės mieste gyveno <u>438 jauni asmenys</u> (16-25 metų amžiaus). Tai sudarė 9,3 proc. Šilalės miesto gyventojų skaičiaus. Per 5-rius metus šios amžiaus grupės gyventojų skaičius mieste sumažėjo 9,7 proc. (atitiko bendrąsias šalies tendencijas, nes šalyje šios amžiaus grupės gyventojų skaičius sumažėjo 9,4 proc.). <u>Niekur nedirbančių, niekur nesimokančių (toliau – NEET) jaunų asmenų</u> (14-29 m. amžiaus) 2022 m. Šilalės mieste buvo nedaug – suskaičiuojami <u>2 tokie asmenys</u> (2020 m. pabaigoje – 5 NEET asmenys).</p>
<p>Nors vaikų ir jaunimo skaičius Šilalės mieste pastaruoju metu sumažėjo, bet paslaugos jiems (ypatingai įvairios užimtumo paslaugos nepalankias sąlygas turintiems vaikams ir jaunuoliams) yra aktualios ir bus aktualios ateityje.</p>
<p>Pagal Užimtumo tarnybos Šilalės skyriaus duomenis, 2022 m. Šilalės mieste buvo registruoti <u>197 bedarbiai</u> (palyginti su 2019 m. pradžios duomenimis, bedarbių skaičius sumažėjo 26 asmenimis). Iš šių 197 asmenų buvo 101 moteris, 78 vyresni kaip 50 metų amžiaus, 45 jauni bei 27 – ilgalaikiai bedarbiai. Šilalė išsiskiria didesne vyresnių kaip 50 metų bei jaunų bedarbių dalimi, palyginti su Šilalės r. sav. ir šalies rodikliais. Šilalėje vyresnio amžiaus asmenų bedarbių dalis nuo bendro bedarbių skaičiaus (39,6 proc.) Šilalės r. sav. rodiklį viršijo 2,9 proc. p., šalies – 0,5 proc. p., o jaunų bedarbių dalis (22,8 proc.) šalies rodiklį viršijo 3,8 proc. p. ir atitiko Šilalės r. sav. rodiklį (žr. prieduose pateiktą 9 paveikslą).</p>
<p>Užimtų gyventojų skaičius 2022 m. Šilalės r. sav. siekė 12,2 tūkst. asm., darbingo amžiaus – 13,5 tūkst. asm., bedarbių buvo nepilnas tūkstantis asmenų. Taigi, likusi Šilalės r. sav. gyventojų dalis (maždaug apie 330 asmenų arba 2,5 proc. nuo darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus) yra ekonomiškai neaktyvūs gyventojai. Palyginus su šalimi, ekonomiškai neaktyvių gyventojų dalis Šilalės r. sav. buvo 9,2 proc. p. mažesnė (vidutiniškai šalyje ekonomiškai neaktyvūs gyventojai sudarė 11,7 proc., žr. prieduose pateiktą 10 paveikslą). Tai susiję su tuo, kad Šilalės r. sav. ir Šilalės m. nėra nei vienos profesinės, aukštesnio ar aukštojo mokslo įstaigos, tad nėra ir studentų. Darant prielaidą, kad tos pačios proporcijos buvo ir Šilalės mieste, ir įvertinus, kad Šilalės m. gyvena 22 proc. visų Šilalės r. sav. gyventojų skaičiaus, tai Šilalėje <u>ekonomiškai neaktyvių gyventojų galėjo būti apie 70 asmenų</u>.</p>
<p>2022 m. Šilalės r. sav. skurdo rizikos lygio rodiklis (27,4 proc.) 7,5 proc. p. viršijo šalies rodiklį (19,9 proc.) bei 0,4 proc. p. – Tauragės apskrities rodiklį (27,0 proc.). Tai reiškia, kad maždaug 5,8 tūkst. Šilalės r. sav. gyventojų gyvena ties arba žemiau skurdo lygio riba arba gauna labai mažas pajamas. Darant prielaidą, kad tos pačios proporcijos buvo ir Šilalės mieste, tai <u>gyventojų, gyvenančių ties arba žemiau skurdo lygio riba arba gaunančių labai mažas pajamas, Šilalės mieste galėjo būti apie 1,3 tūkst. asmenų</u>.</p>
<p>2022 m. Šilalės mieste <u>socialinę riziką patiriančioms šeimoms</u> buvo priskirta <u>19 šeimų</u> (1 šeima daugiau, nei 2018 m.), kuriose augo <u>33 vaikai</u> (12 vaikų mažiau, palyginti su 2018 m., žr. prieduose pateiktą 11 paveikslą). 2022 m. Šilalės r. sav. gyveno 153 socialinę riziką patiriančios šeimos, taigi, Šilalės mieste gyveno tik nedidelė jų dalis (12,4 proc.), bet paslaugos tokioms šeimoms ir vaikams yra vis vien labai aktualios.</p>
<p>Šilalės mieste 2022 m. gyveno <u>449 asmenys su negalia</u>, iš jų 18 vaikų (4,0 proc.), 58 darbingo amžiaus asmenys (13,0 proc.) ir 373 pensinio amžiaus asmenys (83,0 proc.) (žr. prieduose pateiktą 12 paveikslą). Per 5-rius metus asmenų su negalia skaičius Šilalės mieste sumažėjo 15,6 proc. Sparčiausiu tempu mažėjo vaikų su negalia skaičius (40 proc.), lėčiausiu – darbingo amžiaus asmenų skaičius (13,4 proc.). Tai daugiausiai susiję su gyventojų skaičiaus mažėjimu. Vis dėlto, aktualiausias socialinės paslaugos Šilalės mieste – pensinio amžiaus asmenims su specialiaisiais poreikiais, nes tokių asmenų buvo net 35 proc. nuo bendro miesto 65 m. ir vyresnio amžiaus gyventojų skaičiaus.</p>
<p>Vadovaujantis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengtu Tauragės regiono perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapiu duomenimis, Šilalės r. sav. registruoti 178 <u>asmenys, turintys psichikos ir (ar) intelekto negalią</u> (109 – turintys psichikos negalią, 69 – turintys intelekto negalią). Tai sudarė 0,8 proc. Šilalės r. sav. gyventojų skaičiaus. Palyginimui, Tauragės apskrityje tokių asmenų dalis siekė 1,0 proc. Vadovaujantis aukščiau aprašyta proporcija, tokių asmenų Šilalės mieste galėtų būti apie <u>40</u>.</p>

Prasidėjus Rusijos karui su Ukraina (nuo 2022 m. vasario 24 d.), į Lietuvą atvyko maždaug 80,6 tūkst. karo pabėgėlių iš Ukrainos (iki 2023 m. rugpjūčio mėn. pabaigos). Tauragės migracijos departamente tuo pačiu laikotarpiu užsiregistravo 1 239 ukrainiečiai, iš jų 517 arba 41,8 proc. vaikų (0-17 m. amžiaus). Į Šilalės miestą per 2022 m. atvyko 28 šeimos arba 54 karo pabėgėliai iš Ukrainos (migrantai).

TERITORIJOS, KURIAI RENGIAMA VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA, ANALIZĖ

POREIKIŲ IR GALIMYBIŲ ANALIZĖ

1. Demografinė padėtis. Demografinės padėties analizė pateikta skyriaus „Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritorija ir gyventojų, kuriems taikoma vietos plėtros strategija, apibrėžtis“ poskyryje „Gyventojai“. **Analizė parodė, kad gyventojų skaičiaus sumažėjimui Šilalės mieste labiausiai įtaką darė sumažėjęs gimstamumas ir padidėjusi vidinė migracija. Šilalės miesto visuomenė – sparčiai senėjanti, nes demografinės senatvės koeficientas buvo prastesnis nei vidutiniškai šalyje ir Šilalės rajono savivaldybėje. Tai lėmė ženkliai išaugęs pensinio amžiaus gyventojų skaičius (per 5-rius metus Šilalės miesto vyresnių nei 65 metų amžiaus gyventojų skaičius išaugo penktadaliu) ir sumažėjęs vaikų skaičius. Vaikų skaičiaus mažėjimą ateityje paspartins ir mažėjantis darbingo amžiaus asmenų, kurie potencialiai gimdys vaikus ateityje (t., y. 18-40 metų amžiaus asmenų), skaičius.**

2. Ekonominė aplinka. Šioje analizės dalyje daug kur remiamasi statistikos duomenimis apie bendrą Šilalės rajono ekonominę situaciją, darant prielaidą, kad tendencijos Šilalės mieste yra panašios. Taip yra todėl, kad Valstybės duomenų agentūra ir kiti statistikos šaltiniai nepateikia informacijos apie Šilalės miesto ekonominius rodiklius. Detalius duomenis apie Šilalės miesto rodiklius pateikė tik Užimtumo tarnyba.

2022-2030 m. Tauragės regiono plėtros plane rašoma, kad Šilalėje pramonės ir gamybinės įmonės išsidėsčiusios visoje miesto teritorijoje (arba priemiesčiuose), tačiau sklypai dažniausiai būna fragmentuoti, kai kur – sudėtingai pasiekiami, nes trūksta arba yra prasta susisiekimo ir transporto infrastruktūra. Didžiausia problema – laisvų, investicijoms tinkamų žemės sklypų trūkumas.

Šilalės rajono savivaldybės 2021-2030 metų strateginiame plėtros plane nurodoma, kad Šilalės rajono savivaldybė (tuo pačiu ir Šilalės miestas) gali būti strategiškai patrauklus investicijoms vystyti dėl ganėtinai geros *geografinės padėties* – netoliese esančio Klaipėdos uosto, už 9 km nuo Šilalės praeinančios automagistralės A1 Vilnius-Kaunas-Klaipėda.

Tačiau Šilalės rajono savivaldybės *tiesioginių užsienio investicijų* (toliau – TUI), tenkančių 1 gyventojui, dydis (94 EUR/ gyv.) 2021 m. beveik 10 kartų atsiliko nuo Tauragės apskrities (903 EUR/ gyv.) ir daugiau kaip 100 kartų nuo šalies (9661 EUR/ gyv.) vidurkių (žr. prieduose 13 pav.), nors per 2017-2021 m. laikotarpį išaugo 47 kartus.

Materialinių investicijų (toliau – MI), tenkančių 1 gyventojui, rodiklių reikšmių atotrūkiu tarp Šilalės r. sav., Tauragės apskrities bei šalies jau buvo mažesni. 2021 m. MI, tenkančios 1 gyv., Šilalės r. sav. siekė 1 256 EUR ir nuo šalies rodiklio atsiliko 3 kartus, nuo apskrities – 18,1 proc. (žr. prieduose pateiktą 14 pav.). Per penkerius metus MI, tenkančių 1 gyventojui, dydis Šilalės r. sav. išaugo sparčiau (77,2 proc.), nei vidutiniškai apskrityje (30,9 proc.) ir šalyje (48,7 proc.).

2021 m. materialinių investicijų struktūra Šilalės rajone buvo kitokia nei šalyje. Daugiausiai 2021 m. Šilalės r. sav. investuota į kasybos ir karjerų eksploatavimo bei apdirbamosios gamybos sektorių (27,6 proc.). Į šį sektorių šalyje investuota tik 15,7 proc. visų MI. Šalyje daugiausiai MI nukreipiama į nekilnojamojo turto operacijas (20,7 proc.). Antroje vietoje Šilalės r. sav. – didmeninės ir mažmeninės prekybos sektorius (19,3 proc.), trečioje – viešojo valdymo ir gynybos sektorius (17,7 proc.). Į minėtus tris sektorius Šilalės r. sav. 2021 m. buvo investuota net 64 proc. visų MI. Taip pat Šilalės r. sav. labai menkai investuojama į aukštesnės pridėtinės vertės sektorius (profesinę, mokslinę, techninę veiklą bei informacijos ir ryšių sektorių) – 0,6 proc., kai vidutiniškai šalyje – 4,3 proc. (žr. prieduose pateiktą 15 pav.). Dėl šios priežasties *pridėtinė vertė 1 dirbančiajam* Šilalės r. sav. (25,9 EUR) atsiliko nuo šalies vidurkio (31,0 EUR), nors buvo didesnė nei Tauragės apskrities vidurkis (23,0 EUR) (žr. prieduose pateiktą 16 pav.).

Šilalės r. sav. *veikiančių ūkio subjektų* skaičius išaugo nuo 467 (2018 m.) iki 563 (2022 m.) arba 20,5 proc. Šis padidėjimas buvo spartesnis, nei bendras šalies veikiančių ūkio subjektų skaičiaus augimas (18,4 proc.). Šilalės mieste 2022 m. veikė 338 ūkio subjektai (arba 60 proc. visų savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų).

Verslumo lygis Šilalės r. sav. buvo žemesnis nei šalies ir apskrities vidurkiai (2022 m. 1000-iai Šilalės r. sav. gyventojų teko 21 maža ir vidutinė įmonė, šalyje – 35, apskrityje – 22), tačiau per pastaruosius 5-rius metus išaugo sparčiau (23,5 proc.) nei šalyje (16,7 proc.) ir apskrityje (15,8 proc.) (žr. prieduose pateiktą 17 pav.).

Šilalės rajono savivaldybės 2021-2030 metų strateginiame plėtros plane nurodyta, kad rajono ekonomikai *žemės ūkis* yra svarbi ekonominės konjunktūros dalis, sektoriaus subjektai sugeba efektyviai naudotis natūraliais ištekliais. Kadangi Šilalės r. sav. priskiriama prie mažiau palankių ūkininkavimui teritorijų, tai didesnę žemės ūkio produkcijos dalį čia sudaro gyvulininkystė (64 proc.). Šalyje pagamintos žemės ūkio produkcijos santykis iš augalininkystės ir gyvulininkystės šakos siekė 67:33, Tauragės apskrityje – 50:50. Per 2021 m. Šilalės r. sav. buvo pagaminta žemės ūkio produkcijos už 59,1 mln. EUR, ir rodiklis kasmet didėjo (žr. prieduose pateiktą 18 pav.). Tai sudarė 28,2 proc. visos Tauragės apskrityje pagaminamos žemės ūkio produkcijos.

Šilalės rajono žemės ūkio sektorius pasižymi smulkia, fragmentuota žemėnauda, nes *vidutinis ūkio dydis* 2023 m. rugsėjo mėn. siekė 11,3 ha, ir buvo penktadaliu mažesnis nei Tauragės apskrities bei 27 proc. mažesnis nei šalies. Kasmet vidutinis ūkio dydis Šilalės r. sav. sumažėdavo.

Šilalės rajone veikia kelios žemės ūkio bendrovės, kooperatyvai, tačiau nėra veikiančių marketinginių (produkcijos perdirbimo ir realizavimo) kooperatyvų/ asociacijų. Kadangi nemaža ūkininkų bei šeimos ūkių dalis Šilalės r. sav. – smulkūs, kuriems ūkininkavimas yra papildomas pajamų šaltinis, tradicinio gyvenimo būdo išraiška, tai produkciją jie augino savo reikmėms, ir/arba artimam ratui, ir/arba parduoda vietos turguose. Siek tiek didesni ūkininkų ar šeimos ūkiai, kuriems ūkininkavimas tampa pagrindiniu arba vienu pagrindinių pajamų šaltiniu, žemės ūkio produkciją dažniau parduoda tolimesniems gamintojams nei tiesiogiai vartotojams. Plėtojant ryšius tarp miesto ir kaimo, galima vystyti tiesiogines maisto grandines (pvz. plėtojant žemės ūkio produkcijos perdirbimo/ prekybos verslą Šilalės mieste), kurios padėtų smulkiems ūkiams realizuoti savo užaugintą produkciją, o Šilalės mieste gyvenantiems ir turintiems nepalankias sąlygas asmenims - įsitraukti į ekonomines veiklas.

Po 2008 m. ekonominės ir socialinės krizės, kai ES bedarbių skaičius pasiekė ketvirtį ES populiacijos, imta ieškoti naujų, tvaresnių verslo sprendimų. Todėl šiandien socialinis verslas įgauna vis didesnę svarbą – kas ketvirta kompanija Europoje yra socialinis verslas, nes ES socialinį verslą pasirinko, kaip vieną iš pagrindinių įrankių kovoti su nedarbu, augančia socialine atskirtimi. Socialiniai verslai veikia siekdami visuomenei naudingų tikslų (socialinių, visuomeninių, aplinkosauginių) ir nėra susikoncentravę vien į pelno maksimizavimą. Tokie verslai dažnai taiko novatoriškus principus kurdami produktus arba paslaugas ar organizuodami savo darbą bei gamybą. Jie taip pat dažnai įdarbina žmones iš labiausiai socialiai pažeidžiamų grupių, todėl ženkliai prisideda prie socialinės sanglaudos didinimo, naujų darbo vietų kūrimo ir socialinės nelygybės mažinimo. Šiuo metu Inovacijų agentūros socialinio verslo platformoje Lietuvoje yra įsiregistravę 135 socialiniai verslai, veikiantys įvairiose srityse. Šilalėje registruotas 1 socialinis verslas, teikiantis pavėžėjimo paslaugas socialiai pažeidžiamiesiems ir socialinę atskirtį patiriantiems asmenims. Palyginimui, kitose Tauragės regiono savivaldybių centruose veikia dar vienas socialinis verslas (Jurbarko mieste), Tauragėje ir Pagėgiuose socialinių verslų registruota nebuvo.

Bet kokio verslo plėtotei labai svarbu tinkami ir kokybiški žmogiškieji ištekliai. *Darbo užmokestis (bruto)* Šilalės r. sav. visu analizuojamu periodu buvo mažesnis, nei šalyje ir Tauragės apskrityje. 2022 m. DU (bruto) Šilalės r. sav. siekė 1 301,6 EUR, ir tai sudarė 93,2 proc. apskrities rodiklio (1 396,1 EUR) bei 72,8 proc. šalies rodiklio (1 789,0 EUR) (žr. prieduose pateiktą 19 pav.). Per 5-rius metus Šilalės r. sav. DU (bruto) rodiklis išaugo mažesniu tempu (84,6 proc.), palyginti su šalimi (93,6 proc.) bei apskritimi (91,0 proc.).

Nedarbo lygis (registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis) 2022 m. Šilalės r. sav. siekė 7,1 proc., o Šilalės mieste jis buvo šiek tiek mažesnis (6,8 proc.). Palyginti su 2018 m. duomenimis, nedarbo lygis mažai pasikeitė (Šilalės r. sav. sumažėjo 0,4 proc. p., o Šilalėje nepakito). Atsižvelgiant į 10 paveikslą (pateikto prieduose) duomenis, Šilalės nedarbo lygio rodiklis buvo mažesnis už vidutinį šalies rodiklį (8,7 proc.) tuo pačiu laikotarpiu. Tačiau didesni jaunimo ir vyresnių kaip 50 m. bei moterų bedarbių skaičiai rodo, kad su užimtumo problemomis Šilalės mieste susiduria būtent pažeidžiamiausios visuomenės grupės. Tokių asmenų grupėse nedarbo lygį dažniausiai lemia lygių galimybių moterims stoka (moterims dažniau tenka mažamečių vaikų ar negalią turinčių šeimos narių priežiūros našta), darbinės patirties trūkumas (aktuali jauniems asmenims) arba struktūrinis nedarbas, kai darbo jėgos pasiūlos struktūra neatitinka jos paklausos struktūros, dažniausiai susijęs su įgūdžių trūkumu.

Nei Šilalės r. sav., nei Šilalės mieste nėra nei vienos profesinio ar aukštesniojo/ aukštojo mokslo įstaigos. Artimiausia profesinė mokykla ir aukštesniojo mokslo įstaiga Šilalės miesto gyventojams yra už 30 km – tai Tauragės profesinio rengimo centras bei Kauno kolegijos Tauragės skyrius, o artimiausios aukštojo mokslo įstaigos – maždaug už 80 km, Klaipėdos mieste. Tad jauni Šilalės miesto gyventojai, norėdami įgyti išsilavinimą, dažniausiai išvyksta mokytis į kitus šalies miestus ir dažnai po to negrįžta. O laisvų darbo vietų esami bedarbiai negali užimti, nes neturi reikiamos profesijos, kvalifikacijos. 2023 m. II ketv. Tauragės apskrityje paklausiausios specialistų ir tarnautojų profesijos: reklamos ir rinkodaros specialistai, mokytojai, buhalteriai, psichologai, slaugos specialistai, gamybos vadovai, meistras, brigadininkai, socialiniai darbuotojai. Paklausiausios kvalifikuoti darbininkai: pardavėjai, virėjai, žemės ir miškų ūkio įrenginių operatoriai, vairuotojai, pieno produktų gamintojai, statybininkai, barmenai, kt.

Šilalės rajono savivaldybė tik fragmentiškai skatina jaunų asmenų užimtumą ir integraciją į darbo rinką. Pavyzdžiui, 2018 m. vykdant projektą, Viešojoje bibliotekoje buvo įkurta jaunimo verslumo erdvė (bendradarystės erdvė arba HUB'as), kuri šiuo metu nebeveikia.

Apibendrinant, nors Šilalės miesto geografinė padėtis yra ganėtinai patraukli verslo plėtrai, bet užsienio investuotojai čia mažai investuoja. Pagal daugumą ekonominių rodiklių Šilalės r. sav. atsilieka nuo šalies vidurkių. Čia mažiau investuojama į aukštesnę pridėtinę vertę kuriančius verslus, mažesnis gyventojų verslumo lygis. Darbo užmokestis atsilieka nuo šalies ir apskrities vidurkių, tačiau tiek nedarbo lygis, tiek ekonomiškai neaktyvių gyventojų dalis Šilalės mieste yra mažesni nei vidutiniškai šalyje. Su užimtumo problemomis mieste daugiausiai susiduria būtent pažeidžiamiausios visuomenės grupės (jaunimas, vyresni asmenys). Dažniausios priežastys – patirties arba įgūdžių stoka, lemianti struktūrinį nedarbą. Šilalės mieste ir visoje savivaldybės teritorijoje nėra nei vienos profesinės, aukštesniojo ar aukštojo mokslo įstaigos. Tai skatina jaunus žmones išvykti į kitus miestus įgyti kvalifikaciją. Savivaldybėje tik fragmentiškai skatinamas jaunų asmenų užimtumas, integracija į darbo rinką. Šilalės r. sav., nors ir neturi derlingų žemių, bet pasižymi gyvulininkystės žemės ūkio šakos plėtojimu, ganėtinai didele smulkių ūkių koncentracija. Rajone nėra veikiančių marketinginių (produkcijos perdirbimo ir realizavimo) kooperatyvų/ asociacijų. Plėtojant ryšius tarp miesto ir kaimo, galima vystyti tiesiogines maisto grandines (pvz. plėtojant žemės ūkio produkcijos perdirbimo/ prekybos verslą Šilalės mieste), kurios padėtų smulkiems ūkiams realizuoti produkciją, o Šilalės mieste gyvenantiems ir turintiems nepalankias sąlygas asmenims - įsitraukti į ekonomines veiklas. Nes socialinis verslas Šilalėje, kaip ir visoje šalyje, nėra plačiai išplėtotas.

<p>3. Socialinės aplinkos analizės metu vertinama tikslinių grupių, apibrėžtų Strategijos skyriaus „Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritorija ir gyventojų, kuriems taikoma vietos plėtros strategija, apibrėžtis“ poskyryje „Gyventojai“, galimybės gauti kokybiškas, prieinamas ir patrauklias socialines, švietimo, kitas viešąsias paslaugas.</p>
<p>Socialinės paslaugas Šilalės mieste teikia Savivaldybės įsteigtos socialinių paslaugų įstaigos, organizacijos, iš kurių perkamos socialinės paslaugos, sudaromos finansavimo sutartys dėl socialinių paslaugų teikimo, ir nevyriausybinių organizacijos (toliau – NVO), kurių projektai iš dalies finansuojami ir iš Savivaldybės biudžeto.</p>
<p>2022 m. Šilalės mieste buvo registruota 19 socialinę riziką patiriančių šeimų, kuriose augo 33 vaikai. 2022 m. Šilalės r. sav. nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjo 59 asmenys, iš jų 33 asm. arba 55,9 proc. – moterys ir 11 asm. arba 18,6 proc. – vaikai. Moterų, nukentėjusių nuo smurto artimoje aplinkoje, Šilalės r. sav. dalis buvo mažesnė nei šalyje (70,7 proc.) ir apskrityje (64 proc.), vaikų – didesnė (atitinkamai 10,3 proc. ir 15 proc.) (žr. prieduose pateiktą 20 pav.). Palyginti su 2018 m., nukentėjusiųjų nuo smurto artimoje aplinkoje skaičius Šilalės r. sav. išaugo 40,5 proc., šalyje ir Tauragės apskrityje – sumažėjo. Šilalės rajone padidėjo ir nepilnamečių padarytų nusikalstamų veikų skaičius (nuo 14 veikų 2018 m. iki 18 veikų 2022 m. arba +28,6 proc.), kai šalyje ir apskrityje rodiklis sumažėjo atitinkamai 2,4 karto ir 34,3 proc. Netolygiai kito ir Šilalės r. sav. nepilnamečių, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, skaičius, tenkantis 100 tūkst. 14-17 metų amžiaus vaikų, kai šalyje ir Tauragės apskrityje – tendencingai mažėjo (žr. prieduose pateiktą 21 pav.). 2022 m. apie 1,3 tūkst. Šilalės miesto gyventojų gyveno ties arba žemiau skurdo rizikos lygio. Dalis jų – benamiai, elgetaujantys, vaikataujantys ar iš dalies visai gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu gyvenimu netekę asmenys. 2022 m. Šilalės mieste gyveno 321 priklausomybės ligomis sergantis asmuo (apie 6,8 proc. visų gyventojų skaičiaus mieste). Per penkerius metus priklausomybės ligomis sergančių asmenų skaičiaus padidėjo 51 asmeniu. Visi šie aukščiau aprašyti asmenys patiria vienokią ar kitokią socialinę riziką.</p>
<p>Socialinę riziką patiriantiems vaikams Šilalės mieste teikiamos vaikų dienos socialinės priežiūros paslaugos Šilalės rajono socialinių paslaugų namuose (toliau – Šilalės SP namai). Per 2022 m. šios paslaugos suteiktos 24 vaikams (72,7 proc. nuo bendro socialinę riziką patiriančių vaikų skaičiaus mieste). Palyginus su 2018 m., Šilalės mieste teikiamų vaikų dienos centrų socialinės priežiūros paslaugų apimtys išaugo beveik 2,7 karto. Savo ruožtu, visoje Šilalės rajono savivaldybėje esančiuose vaikų centruose buvo prižiūrimi 96 vaikai (2022 m.).</p>
<p>Socialinę riziką patiriančioms šeimoms (tuo pačiu ir vaikams) yra teikiamos atvejo vadybos paslaugos, kurias Šilalės mieste teikia Šilalės SP namai bei Šilalės miesto seniūnijos socialiniai darbuotojai (2022 m. šios paslaugos suteiktos 117-ai socialinę riziką patiriančių šeimų iš visos Šilalės r. sav. teritorijos); krizių įveikimo pagalbos su laikinu apgyvendinimu paslaugos, kurias Šilalės m. teikia Šilalės SP namai (2022 m. laikino apgyvendinimo paslaugos suteiktos 21 suaugusiam asmeniui ir 25 vaikams iš visos Šilalės r. sav. teritorijos, 2018 m. šios paslaugos suteiktos 10-čiai suaugusiųjų ir 20-čiai vaikų mažiau).</p>
<p>Socialinę riziką patiriantiems asmenims Šilalės mieste teikiamos laikino apnakvindinimo paslaugos (Šilalės SP namuose). Per 2022 m. laikino apnakvindinimo paslaugos suteiktos 9 asmenims (2018 m. – 6 asmenims). Tiek socialinės riziką patiriančioms šeimoms, tiek vaikams, tiek atskiriems socialinę riziką patiriantiems asmenims Šilalėje teikiama psichosocialinė pagalba (Šilalės SP namuose ir koordinaciniame centre „Gilė“). Šiose įstaigose psichosocialinės pagalbos paslaugos 2022 m. buvo suteiktos 1 003 socialinę riziką patiriantiems suaugusiems asmenims iš visos Šilalės r. sav. teritorijos.</p>
<p>Dažnai priskyrimą socialinės rizikos grupei lemia tokie veiksniai, kaip alkoholio, narkotikų ir kitų medžiagų vartojimas, psichologinė, fizinė ar seksualinė prievarta. Vadovaujantis Šilalės visuomenės sveikatos biuro (toliau – Šilalės VSB) atlikta 2022 m. suaugusiųjų gyvenamosios tyrimo Šilalės rajono rodiklių apžvalga, Šilalės r. sav. asmenų, turinčių priklausomybes ar pasižyminčių rizikingu elgesiu, dalis 2018-2022 m. kito netolygiai. Pagal tyrimo rezultatus, nors tabako gaminių vartojančių asmenų dalis sumažėjo (2018 m. – 14,2 proc., 2022 m. – 11,1 proc.), tačiau rūkančių elektronines cigaretes – išaugo (2018 m. – 1,2 proc., 2022 m. – 1,9 proc.); nors kasdien vartojančių alkoholinius gėrimus asmenų dalis nepakito, tačiau buvo didesnė, nei vidutiniškai šalyje (Šilalės r. sav. – 2,3 proc., šalyje – 1,4 proc.); ypatingai išaugo narkotines ar psichotropines medžiagas vartojančių asmenų dalis (2018 m. – 2,4 proc., 2022 m. – 16,5 proc.) (ištraukos iš atlikto tyrimo pateiktos prieduose esančiame 22 pav.).</p>
<p>2022 m. Šilalės mieste 41 gyventojas dalyvavo alkoholio mažinimo programoje (2018 m. – 28 gyventojai), 8 asmenys išvežti gydytis nuo alkoholio (2018 m. – 28 asmenys). Mieste šias paslaugas teikia Šilalės VSB kartu su Šilalės miesto seniūnijos socialiniais darbuotojais.</p>
<p>Mažas pajamas gaunantiems asmenims (šeimoms) mokamos socialinės pašalpos. Socialinių pašalpų gavėjų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv., Šilalės rajone per pastaruosius 5-rius metus sumažėjo 6,5 proc., šalyje ir apskrityje mažėjo sparčiau (atitinkamai 11,5 proc. ir 19,5 proc.). Prastoje ekonominėje padėtyje dažnai atsiduria vieniši tėvai, auginantys vaikus. Štai socialinę pašalpą gaunančių šeimų, kurias sudaro tik vienas iš tėvų ir vaikai, dalis, palyginti su visomis socialinę pašalpą gaunančiomis šeimomis, Šilalės rajone 2021 m. buvo 26 proc., ir per 2017-2021 m. laikotarpį išaugo (9,1 proc. p.), nors šalyje ir apskrityje rodiklio augimas buvo didesnis (atitinkamai 10,1 proc. p. ir 12,7 proc. p.) (žr. prieduose pateiktą 23 pav.). Mažas pajamas gaunantys asmenys Šilalėje gauna ir paramą maisto produktais (tokių asmenų 2022 m. buvo 463, palyginti su 2018 m., asmenų skaičius išaugo 35 proc.). Paramos maisto produktais paslaugas Šilalės mieste teikia Šilalės SP namai, bendradarbiaudamas su labdaros ir paramos fondu „Maisto bankas“.</p>
<p>2022 m. Šilalės mieste gyveno 58 darbingo amžiaus asmenys su negalia, 18 vaikų su negalia ir 373 senyvo amžiaus asmenys, kuriems nustatytas specialiųjų poreikių lygis.</p>

Pagalbos į namus, apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose, dienos socialinės globos asmens namuose ir institucijose paslaugos teikiamos senyvo amžiaus asmenims su negalia bei suaugusiems asmenims su negalia. Jas Šilalės mieste teikia Šilalės SP namai, įvairios NVO. 2022 m. Šilalės mieste 52 asmenims suteiktos pagalbos į namus paslaugos (2018 m. - 43 asm.), 15-ai asmenų – apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose paslaugos (2018 m. paslaugos dar nebuvo teiktos, 2019 m. – taip pat 15-ai asm.), 22 asmenims – dienos socialinės globos paslaugos institucijoje (2018 m. – 18 asm.), 15-ai asmenų – dienos socialinės globos paslaugos asmens namuose (2018 m. – 9-iems asm.). Svarbu pažymėti, kad Šilalės mieste nėra teikiamos nei ilgalaikės, nei trumpalaikės socialinės globos paslaugos senyvo amžiaus ir suaugusiems asmenims su negalia institucijose. Paslaugos šiems asmenims yra arba perkamos iš kitų savivaldybių, valstybinių socialinės globos įstaigų, arba teikiamos kaimiškojoje Šilalės r. sav. dalyje. Įvairios NVO ir bendruomenės taip pat teikia socialinės globos paslaugas asmenims su negalia jų namuose. 2022 m. jos šias paslaugas suteikė 59 asm. (2018 m. – 47 asm.).

Reikėtų išskirti socialinių paslaugų teikimo lygį specifinei tikslinei grupei – asmenims, turintiems intelekto ir (arba) psichinę negalia. Vadovaujantis Tauragės regiono perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapiu, Šilalės r. sav. šiems asmenims teikiamos socialinės priežiūros (pagalba į namus, socialinių įgūdžių ugdymas/ palaikymas/ atkūrimas, apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose) ir socialinės globos (dienos socialinė globa institucijoje ar asmens namuose, trumpalaikė ir ilgalaikė socialinė globa) paslaugos. Socialinės priežiūros paslaugas Šilalės r. sav. gavo 56 asm., socialinės globos – 49 asm., iš viso – 105 asmenys su psichikos ir (ar) intelekto negalia (Šilalės miesto duomenys neprieinami). Šilalės r. sav. neteikiamos laikino atokvėpio, apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugos.

Be specialiųjų socialinių paslaugų, tikslinių grupių atstovai Šilalės mieste gauna ir bendrąsias socialines paslaugas: informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo ir atstovavimo, sociokultūrinės, maitinimo, asmeninės higienos paslaugos organizavimo, aprūpinimo būtiniaisiais drabužiais, avalyne, transporto organizavimo. Pavyzdžiui, Šilalės mieste spec. transporto organizavimo paslaugos 2022 m. buvo suteiktos 43 asm. (2018 m. – 13 asm.), skalbimo paslaugos – 94 asm. (2018 m. – 109 asm.), dušo paslaugos – 94 asm. (2018 m. – 65 asm.), nemokamo maitinimo – 60 asm. (2018 m. – 45 asm.), ir pan.

Kaip matome, pagrindinis socialinių paslaugų teikėjas Šilalės mieste yra Šilalės SP namai, kompleksines/ psichosocialines paslaugas socialinę riziką patiriančioms šeimoms/ vaikams dar teikia koordinacinis centras „Gilė“. Bendrąsias socialines paslaugas (sociokultūrinės, tarpusavio pagalbos, socialinių įgūdžių palaikymo, socialinės rehabilitacijos) neįgaliems asmenims Šilalės mieste dar teikia 6 NVO.

Nuo 2023 m. Šilalės rajone pradėtos teikti akredituotos socialinės rehabilitacijos paslaugos neįgaliesiems bendruomenėje, kompleksinės paslaugos šeimai pradėtos teikti ir Šilalės SP namuose, Šilalės suaugusiųjų mokykloje pradėtos teikti įvairios sociokultūrinės ir kitos socialinės paslaugos ukrainiečiams, migrantams, kitataučiams.

2022 m. Šilalėje gyveno 438 jauni asmenys (16-25 m). Jaunimui Šilalėje teikiamos atviro darbo su jaunimu paslaugos, kurias teikia Šilalės rajono savivaldybės kultūros centro padalinys Atviras jaunimo centras (toliau – Šilalės AJC) (<https://silaleskc.lt/atviras-jaunimo-centras-pulsas/>). Iki 2020 m. lapkričio mėn. Šilalės rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje veikė atvira jaunimo erdvė, dabar tokios paslaugos Šilalės mieste nebeteikiamos. Šilalės mieste iš viso veikia 5 jaunimo organizacijos. Atvirieji jaunimo centrai ir atvirosios jaunimo erdvės savo veikla prisideda prie psichoaktyvių medžiagų vartojimo, nusikalstamumo problemų sprendimo, suteikdamos jaunimui kitas veiklos alternatyvas.

Higienos instituto 2020 m. atliktas Vaikų gyvenimo tyrimas (prieinamas per interneto svetainės nuorodą https://www.hi.lt/uploads/pdf/tyrimai/2020/2020_vaiku_gyvensenos_rodikliu_suvestine-ataskaita.pdf), rodo, kad Šilalės rajone mokyklinio amžiaus vaikų psichoaktyvių medžiagų vartojimo mastai yra didesni nei vidutiniškai šalyje, mokiniai yra mažiau nei kitur įtraukti į fizinio aktyvumo veiklas. Pažymėtina, kad naujesnių duomenų Higienos institutas nepateikia, tyrimas atliekamas savivaldybių, o ne atskirų miestų lygmeniu, tačiau galima daryti prielaidą, kad tendencijos yra panašios ir Šilalės mieste.

Tyrimo metu nustatyta, kad mokyklinio amžiaus vaikų, kurie 5 ir daugiau dienų mankštinais ar sportuoja bent 60 minučių (skaičiuojant kartu su fizinio ugdymo pamokomis), dalis Šilalės rajone sudarė 32,9 proc. ir buvo žemesnė nei vidutiniškai šalyje (38,1 proc.). Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis Šilalės rajone sudarė 9,9 proc. ir buvo didesnė nei vidutiniškai šalyje (7 proc.). Ypatingai šis rodiklis buvo aukštas tarp 9-oje klasėje besimokančių mokinių - 18,5 proc. (šalyje toje pačioje amžiaus grupėje - 14,5 proc.). Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis Šilalės rajone sudarė 12,9 proc. ir vėlgi buvo didesnė nei bendras Lietuvos rodiklis (10,6 proc.), didžiausia dalis buvo tarp 9-oje klasėje besimokančių mokinių - net 25,9 proc. (šalyje - 20,4 proc.). Tačiau labiausiai neramina narkotinių medžiagų vartojimo mastai. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą), dalis Šilalės rajone sudarė 4 proc. ir buvo didesnė už šalies vidurkį (3,2 proc.), labiausiai vartojimas paplitęs tarp 9-os klasės mokinių (7,3 proc.). Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kitus narkotikus nei kanapes, dalis Šilalės rajone sudarė 2,9 proc. ir buvo didesnė nei šalyje (1,8 proc.). Vertinant aukščiau minėto tyrimo rezultatus bei didėjantį priklausomybių ligomis sergančių suaugusių asmenų ar turinčių kitų žalingų įpročių (narkotikų vartojimas, rūkymas) asmenų skaičių, būtina plėtoti darbą su jaunimu, siekiant išvengti neigiamų pasekmių.

Šilalės mieste 2022 m. gyveno 779 vaikai (0-18 metų). Jiems teikiamos įvairios **švietimo, užimtumo paslaugos**.

Ikimokyklinis ugdymas ypatingai aktualus nepalankias sąlygas turintiems vaikams (patiriantiems socialinę riziką, neįgaliesiems, iš nepasiturinčių šeimų, kitataučiams ir pan.). Vietų stoka arba pasiūlos neatitikimas paklausai ikimokyklinio ugdymo įstaigose nulemia šeimų, auginančių mažus vaikus, nepalankią padėtį - negalint leisti vaiko į darželį, vienas iš šeimos narių yra priverstas likti namuose, dėl ko ilgesniam laikui iškrenta iš darbo rinkos ir praranda įgūdžius. Šilalės mieste ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikia tik 1 darželis, į kurį 2022-2023 m. m. nepateko 67 vaikai. Šilalės mieste ikimokyklinio amžiaus (0-6 metų) vaikų skaičius per pastaruosius 5-rius metus mažėjo lėtesniu tempu (16,6 proc., nuo 310 vaikų 2018 m. iki 267 vaikų 2022 m.), nei ikimokyklinės ugdymo įstaigas lankančių vaikų skaičius (29,6 proc., nuo 186 vaikų 2018 m. iki 131 vaiko 2022 m., žr. prieduose pateiktą 8 pav.). Tai reiškia, kad mažėja ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumas Šilalėje arba paklausa neatitinka pasiūlos. Net ir mažėjant ikimokyklinio amžiaus vaikų skaičiui, šios paslaugos išlieka labai aktualios tiek suteikiant visiems vaikams vienodas starto galimybes, tiek prisidedant prie užimtumo didėjimo rajone.

Mokinių, lankančių Šilalės mieste švietimo įstaigas, skaičius per pastaruosius 5-rius metus sumažėjo 0,9 proc. (nuo 1 525 mokinių 2018 m. iki 1 538 mokinių 2022 m., žr. prieduose pateiktą 8 pav.), nors mieste gyvenančių 7-18 metų vaikų skaičius 2022 m. siekė tik 512 mokinių, ir per 2018-2022 m. sumažėjo 5,4 proc. Tai nulėmė mokyklų tinklo optimizavimas, kai sumažinus mokyklų skaičių kaimo vietovėse, mokiniai atvyksta mokytis į miesto mokyklas. Mokinių, dalyvaujančių neformalaus ugdymo veiklose, dalis 2022 m. Šilalės m. siekė 58,3 proc. nuo visų Šilalės mieste bendrojo ugdymo mokyklas lankančių mokinių skaičiaus, ir per 5-rius metus padidėjo 6,8 proc. p. Tam įtakos taip pat turėjo pokyčiai mokyklų tinkle. Nors atrodytų, kad Šilalėje mokinių, užimtų neformaliojo ugdymo veiklomis, dalis yra nemaža ir didėjanti, tačiau visgi maždaug pusė Šilalės miesto BUM lankančių moksleivių po pamokų neturi prasmingo užsiėmimo. Juolab, kad Šilalės mieste nėra ne vienos užimtumo, žaidimų erdvės vaikams viduje, tai yra šaltuoju metų sezonu.

Šilalės miesto gyventojų skaičiaus kitimo duomenys pagal amžiaus grupes pateikiami prieduose esančioje 2 lentelėje, švietimo paslaugų ir jaunimo duomenys – 3 lentelėje, socialinę atskirtį patiriančių asmenų duomenys – 4 lentelėje, socialinių paslaugų gavėjų duomenys – 5 lentelėje, užimtumo tarnybos duomenys – 6 lentelėje.

Apibendrinant, Šilalės mieste pastaruju metu padidėjo socialinių paslaugų teikimo apimtys ir socialinę riziką patiriančioms šeimoms, vaikams, asmenims, ir asmenims su negalia, ir įvairias priklausomybes turintiems asmenims. Didėjo nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjusių asmenų (ypatingai – vaikų), nepilnamečių padaromų nusikaltimų, skurstančių ar mažas pajamas gaunančių gyventojų skaičius. Prasidėjus karui su Ukraina, atsirado pabėgėlių/ migrantų integravimo į socialinį ir ekonominį gyvenimą poreikiai. Išaugo priklausomybės ligomis sergančių asmenų skaičius. Susidarė reikšminga pensinio amžiaus asmenų, turinčių negalią ar specialiųjų poreikius, dalis. Šilalė išsiskiria ganėtinai mažu nevyriausybinių organizacijų teikiamų socialinių paslaugų lygiu, ribota įvairių socialinių paslaugų pasiūla. Labai trūksta socialinių ir kitų paslaugų 65 m. ir vyresniems asmenims (kurių skaičius per pastaruosius 5-rius metus išaugo penktadaliu), jaunimui (veikia tik atviras jaunimo centras, atvira jaunimo erdvė nuo 2020 m. lapkričio mėn. uždaryta), neužtikrinamas visų negalią turinčių asmenų integravimas (ypatingai turinčių intelekto/ psichinę negalią asmenų), stokojama vaikų užimtumui tinkamų erdvių ir paslaugų (ikimokyklinio ugdymo paklausa Šilalėje neatitinka pasiūlos, pusė Šilalės miesto bendrojo ugdymo mokyklas lankančių mokinių po formalaus ugdymo pabaigos neturi prasmingo užsiėmimo, o šaltuoju metų sezonu Šilalėje nėra nei vienos žaidimų, aktyvios veiklos ar kitokio užimtumo erdvės vaikams ir jaunimui vidaus patalpose). Žalingi įpročiai (rūkymas, alkoholinių gėrimų bei narkotinių medžiagų vartojimas) tarp Šilalės rajono mokinių yra paplitę labiau nei vidutiniškai Lietuvoje.

4. Gyventojų apklausos rezultatai. Rengiant Strategiją, buvo apsispręsta atlikti **gyventojų apklausą** per elektroninę platformą ManoApklausa.lt. Apklausos tikslas - išsiaiškinti Šilalės miesto gyventojų poreikius, kuriuos būtų galima patenkinti parengus ir įgyvendinus Strategiją. Apklausoje sudalyvavo 231 respondentas, amžiaus vidurkis 40,4 metai. 22,4 proc. apklausos dalyvių labai patinka gyventi Šilalės mieste ir išvykti iš jo nenorėtų. 50,8 proc. apklausos dalyvių pasirinko atsakymą, kad nors mato trūkumų, bet kitur nei Šilalės mieste, gyventi nenorėtų. Išvykti iš Šilalės miesto norėtų tik 6,4 proc. respondentų. Į klausimą, kokioms gyventojų grupėms labiausiai trūksta paslaugų Šilalės mieste, daugiausiai (39 proc.) respondentų pasirinko atsakymą "šeimoms, auginančioms vaikus", 26 proc. rinkosi atsakymą "jaunimui (14-29 m. asmenims)", trečias pagal pasirinkimą atsakymas (11,3 proc.) - "senyvo amžiaus žmonėms (65 m. ir vyresniems asmenims)", ketvirtas (10,8 proc.) - "bedarbiams ir ekonomiškai neaktyviems asmenims", penktas (6,1 proc.) - "žmonėms su negalia ir jų artimiesiems".

Į klausimą, kokių paslaugų Šilalės mieste labiausiai trūksta jaunimui, didžiausia dalis (34,9 proc.) respondentų pasirinko atsakymą "Laisvalaikio infrastruktūros lauke ir viduje (pvz., riedučių parkų, laipynių, sporto aikštelių, salių ir pan.)". Antroji pagal dydį respondentų grupė (19 proc.) rinkosi atsakymą, kad trūksta "Neformalaus švietimo paslaugų įvairovės (įvairūs sporto, meno, technologijų užsiėmimai)", trečioji pagal dydį respondentų grupė (16,9 proc.) rinkosi atsakymą, kad trūksta "Jaunimo atvirų erdvių - patalpų, kur būtų galima ateiti ir praleisti laiką su bendraamžiais".

Į klausimą, kokių paslaugų Šilalės mieste labiausiai trūksta šeimoms, auginančioms vaikus, didžiausia dalis (61,9 proc.) apklausos dalyvių pasirinko atsakymą "Laisvalaikio paslaugų (pvz., vaikų žaidimo kambarių, kur mažieji galėtų linksmai praleisti laiką, atšvęsti gimtadienius)", antroji pagal dydį respondentų grupė (16,9 proc.) rinkosi atsakymą "Neformalaus ugdymo paslaugų mažiesiems (įvairios meno, sporto mokyklėlės ir pan.)", trečioji (11,7 proc.) - "Vietų ugdytis vaikų lopšeliuose - darželiuose".

Paklausti, kokių paslaugų Šilalės mieste labiausiai trūksta senyvo amžiaus žmonėms, daugiausia respondentų (37,7 proc.) pasirinko atsakymą "Pagalbos tvarkant kasdinius reikalus, kai susilpnėja sveikata", kiti sulaukė daugiausiai palaikymo atsakymai buvo "Galimybių lankytis kultūros renginiuose" (15,6 proc.), "Galimybių būti fiziškai aktyviems (pvz., lankymasis baseine, mankštose, pėsčiųjų žygiuose)" (14,3 proc.) bei "Galimybių susipažinti ir bendrauti su bendraamžiais" (13,9 proc.).

Į klausimą "Kokių paslaugų Šilalės mieste labiausiai trūksta asmenims su negalia" didžiausia dalis apklausos dalyvių (44,6 proc.) rinkosi atsakymą "Galimybių susirasti darbą". Taip pat nemažo palaikymo sulaukė atsakymai "Sociokultūrinių paslaugų (galimybių dalyvauti kultūros, sporto veiklose, kituose užsiėmimuose)" (18,2 proc.) bei Pagalbos namuose paslaugų (pagalba sutvarkant namus, sutvarkant įvairius socialinius klausimus ir pan.)" (16 proc.).

Uždavus klausimą, kokių paslaugų Šilalės mieste trūksta bedarbiams ir ekonomiškai neaktyviems asmenims, dažniausiai pasirinkti atsakymai "Galimybių dalyvauti kursuose, mokymuose, siekiant įgyti darbo rinkoje paklausių kompetencijų" (41,6 proc.), Galimybių dalyvauti paramos smulkiajam verslui projektuose ir gauti finansinę paramą verslo pradžiai" (27,3 proc.).

Paklaustus, kokių paslaugų Šilalės mieste trūksta asmenims, patiriantiems socialines rizikas (dėl smurto artimoje aplinkoje, psichoaktyvių medžiagų vartojimo, socialinių įgūdžių neturėjimo ir kt.), daugiausia respondentų rinkosi atsakymus "Psichologų paslaugų asmenims, susiduriantiems su įvairiais iššūkiais (priklausomybės, patiriamas smurtas ir pan.)" (41,6 proc.) bei "Socialinių įgūdžių formavimo paslaugų socialinę riziką patiriančių šeimų nariams" (18,2 proc.).

5. Šilalės miesto gyventojų poreikių nustatymo analizės išvados. Įvertinus statistikos duomenų analizę, gyventojų apklausos rezultatus bei viešame renginyje išsakytus pastebėjimus, galima reziumuoti, jog Šilalės miesto tikslinės gyventojų grupės, kurių problemos turėtų būti sprendžiamos nedelsiant, yra: 1) šeimos, auginančios vaikus, 2) mažiau galimybių turintys jaunimas, 3) senyvo amžiaus žmonės (65 m. ir vyresni asmenys), 4) žmonės su negalia, 5) bedarbiai ir ekonomiškai neaktyvūs asmenys (ypatingai moterys, vyresni nei 50 m. žmonės, jauni asmenys, kuriems sudėtingiau susirasti darbą), kiti darbingo amžiaus asmenys, patiriantys skurdo riziką, turintys mažas pajamas, kurie norėtų pradėti savarankišką veiklą arba verslą (taip siekiant sušvelninti migracijos, susijusios su darbo paieškomis, mastus). Paanalizavus 2022-2030 metų Tauragės regiono plėtros planą, matyti, kad šeimų, auginančių vaikus, problemos bus sprendžiamos per regionines pažangos priemones (investicijos į ikimokyklinį ugdymą, įtraukijį ugdymą, visos dienos mokyklos paslaugas ir pan.), taip pat susitikimuose su Šilalės rajono savivaldybės atstovais buvo išsakyti planai, savivaldybės lėšomis investuoti į laisvalaikio infrastruktūros plėtrą šeimoms, auginančioms vaikus. Todėl Strategijoje nesiūloma formuoti veiksmų, susijusių su tiksline grupe - šeimomis, auginančiomis vaikus, o spręsti likusių aukščiau nurodytų tikslinių grupių poreikius, veikiant dviem kryptimis - išplėtoti socialines ir kitas paslaugas socialiai pažeidžiamiausioms grupėms bei sudaryti galimybes sustiprinti kompetencijas, pradėti savarankišką veiklą/verslą. Pažymėtina, kad karo pabėgėliai (migrantai) neišskiriami kaip atskira tikslinė grupė, tačiau įgyvendinant Strategiją jiems bus sudarytos visos sąlygos lygiateisiškai su vietos gyventojais dalyvauti BIVP projektuose.

STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ ANALIZĖ

STIPRYBĖS		SILPNYBĖS	
1.	Šilalės mieste nedarbo lygis yra mažesnis nei rajone ir šalyje.	1.	Penktadaliu išaugusi vyresnių nei 65 m. asmenų dalis (jų tarpe reikšminga dalis – asmenys su negalia) susiduria su socialinių paslaugų trūkumo problema.
2.	Patogi geografinė padėtis verslui plėtoti (netoli Klaipėdos valstybinis jūrų uostas, pagrindinė šalies magistralė).	2.	Vyresniems nei 50 m. asmenims, moterims ir jauniems asmenims sudėtinga susirasti darbą (šių amžiaus grupių nedarbo lygis Šilalės mieste aukštesnis)
3.	Palyginti nedidelis socialinę riziką patiriančių šeimų ir juose augančių vaikų skaičius	3.	Pagrindiniai ekonominiai rodikliai atsilieka nuo šalies ir Tauragės regiono vidurkių, aukšta gyventojų skurdo rizika, žemas verslumo lygis.
4.	Padidėjusi neformalaus švietimo veiklose dalyvaujančių mokinių dalis.	4.	Fragmentiškai skatinamas jaunų asmenų užimtumas ir integracija (nėra patrauklių vietų jaunimui susiburti lauke ir vidaus patalpose, daugiau nei pusė miesto bendrojo ugdymo mokyklas lankančių mokinių po pamokų neturi prasmingo užsiėmimo)
5.	Padidėjusios socialinių paslaugų apimtys socialinę riziką patiriančioms šeimoms, vaikams, asmenims; asmenims su negalia ir įvairias priklausomybes turintiems asmenims.	5.	Išaugęs nuo smurto nukentėjusių, priklausomybes turinčių asmenų, nepilnamečių, įvykdžiusių nusikalstamas veikas, skaičius.
		6.	Šilalės mieste (kaip ir rajone) nėra nei vienos profesinio, aukštesniojo ar aukštojo mokslo įstaigos.

		7.	Neišnaudojami ryšiai tarp kaimo ir miesto verslų, skatinant ūkininkų produkcijos vartojimą ir maisto grandinių trumpinimą.
GALIMYBĖS		GRĖSMĖS	
1.	Nacionaliniu mastu skatinama perduoti dalį viešųjų paslaugų nevyriausybiniam sektoriui.	1.	Senstančios visuomenės tendencijos.
2.	Populiarėjanti verslo rūšis bei užimtumo forma – socialinis verslas, ypač tarp jaunų asmenų.	2.	Ekonomikos nuosmukis (recesija) Europoje ir šalyje, nestabili situacija dėl kainų energetikos srityje.
3.	Galimybė susigrąžinti išvykusius į užsienio šalis, kituose šalies regionuose ir savivaldybėse dirbančiuosius, karo pabėgėliai iš Ukrainos – potencialūs darbuotojai.	3.	Jaunų asmenų siekis išvykti mokytis į didesnius šalies miestus, užsienio šalis.

**VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR JŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI,
ĮSKAITANT IŠMATUOJAMAS REZULTATO SIEKTINAS REIKŠMES**

<p>1. TIKSLAS – Skatinti aktyvią nepalankioje padėtyje esančių Šilalės miesto gyventojų ekonominę ir socialinę įtrauktį į visuomenės gyvenimą</p> <p>Strategijos tikslas pilnai atliepia atliktos Šilalės miesto teritorijos poreikių ir galimybių analizės išvadas. Analizėje nustatyta, kad dalis Šilalės gyventojų patiria socialinę atskirtį arba dėl skirtingų priežasčių yra nepalankioje padėtyje. Tikslines grupes, kurioms reikalinga padėti siekiant Strategijos tikslo, sudaro 1) mažiau galimybių turintys jaunimas, 2) senyvo amžiaus žmonės (65 m. ir vyresni asmenys), 3) žmonės su negalia, 4) bedarbiai ir ekonomiškai neaktyvūs asmenys (ypatingai moterys, vyresni nei 50 m. žmonės, jauni asmenys, kuriems sudėtingiau susirasti darbą), 5) kiti darbingo amžiaus asmenys, patiriantys skurdą riziką, turintys mažas pajamas, kurie norėtų pradėti savarankišką veiklą arba verslą (taip siekiant sušvelninti migracijos, susijusios su darbo paieškomis, mastus). Pasinaudojant ES, valstybės ir savivaldybės parama, skiriama minėtoms tikslinėms grupėms bei nevyriausybinių ir bendruomeninio sektoriaus stiprinimui, siekiama išplėtoti socialines ir kitas bendruomenėje teikiamas paslaugas mažiau galimybių turinčiam jaunimui, senyvo amžiaus žmonėms, neįgaliesiems bei suteikti bedarbiams, ekonomiškai neaktyviems ir mažas pajamas turintiems asmenims galimybes užsidirbti, vystyti smulkius verslus (tarp jų ir socialinius verslus). Tikslas pasirinktas norint aukščiau išvardintais būdais sušvelninti socialinę atskirtį tarp gyventojų. Šis tikslas taipogi atitinka su 2021-2027 m. Europos Sąjungos fondų investicijų programos uždavinius: 4.7 uždavinį „Skatinti aktyvią įtrauktį, siekiant propaguoti lygias galimybes, nediskriminavimą ir aktyvų dalyvavimą, ir gerinti įsidarbinamumą, ypač palankių sąlygų neturinčių grupių“ bei 4.9 uždavinį „Skatinti marginalizuotų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių, įskaitant specialiųjų poreikių turinčius asmenis, socialinę ir ekonominę įtrauktį vykdant integruotus veiksmus, be kita ko, teikti aprūpinimą būstu ir socialines paslaugas“.</p>
--

<p align="center">TIKSLO 1 ALTERNATYVA</p> <p>Pasirinkta tikslo alternatyva Skatinti aktyvią nepalankioje padėtyje esančių Šilalės miesto gyventojų ekonominę ir socialinę įtrauktį į visuomenės gyvenimą, nes ji atitinka 2021-2027 m. Europos Sąjungos fondų investicijų programoje nustatytus 4.7 ir 4.9 uždavinius bei apima platų veikimo spektrą - pagalbą gyventojams tiek teikiant jiems socialines paslaugas, tiek ir padedant įgyti kompetencijų aktualių darbo rinkoje, motyvuojant pradėti savarankišką veiklą ir verslą.</p>	<p align="center">TIKSLO 2 ALTERNATYVA</p> <p>Atmesta tikslo alternatyva Skatinti nevyriausybines organizacijas teikti paslaugas Šilalės miesto gyventojams, sudarant jiems palankias sąlygas integruotis į bendruomenės socialinį ir ekonominį gyvenimą. Alternatyva svarstyta, siekiant akcentuoti, kad labai svarbus veiksnys įgyvendinant Strategiją yra nevyriausybinių organizacijų dalyvavimas. Alternatyva atmesta įvertinus, kad paslaugų iniciatorių gali būti ir verslo įmonės, ir bendruomeninė organizacija, o partnerio teisėmis gali dalyvauti ir savivaldybės kontroliuojamos įstaigos/įmonės.</p>
---	--

	Rezultato rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė (2023)	Siekiami reikšmė (2029)
1.	R-01-004-08-04-01-02 Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (BIVP) projektų veiklų dalyvių, kurie po dalyvavimo veiklose toliau dalyvauja socialinei integracijai skirtose veiklose ir (ar) darbo rinkoje, dalis (proc.)	0	40
2.	R-01-004-08-04-01-03 Paramą gavusiuose subjektuose sukurtos darbo vietos (vienų metų etato ekvivalentai)	0	1.14

<p>1.1 UŽDAVINYS – Skatinti bendruomenėje teikiamų socialinių ir kitų paslaugų plėtra socialiai pažeidžiamiems gyventojams</p> <p>Šiuo uždaviniu siekiama išspręsti poreikių ir galimybių analizės 1, 4, 5 silpnybėse identifikuotas problemas: socialinių paslaugų trūkumą senyvo amžiaus ir neįgaliesiems asmenims, mažiau galimybių turinčio jaunimo užimtumo stoka, siekiant sudaryti galimybes užsiimti prasmingomis veiklomis bei atitraukti nuo psichoaktyvių medžiagų vartojimo, nuskalstamų veiklų. Bus pasinaudota 3, 5 stiprybėmis - jaunų asmenų suinteresuotumu dalyvauti neformaliojo švietimo veiklose bei savivaldybės, kaip institucijos, teigiamu požiūriu į paslaugų plėtrą. Uždaviniu siekiama sušvelninti 1, 3 grėsmes - pagelbėti sparčiai augančiai senyvo amžiaus žmonių grupei pilnavertiškai gyventi bendruomenėje bei, sukūrus patrauklias sąlygas, motyvuoti jaunimą pasilikti gyventi (arba įgyius išsilavinimą) grįžti į Šilalę). Tam bus išnaudota 1-oji galimybė - aktyviai įtraukti į paslaugų senyvo amžiaus žmonėms, neįgaliesiems bei jaunimui kūrimą bei teikimą Šilalėje veikiančias nevyriausybines organizacijas bei verslus. Tikimasi, kad vykdant uždavinį, bus įgyvendinti 3 BIVP projektai, kurie sudarys sąlygas 355 asmenų socialinei integracijai.</p>
--

	Produkto rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Siekiami reikšmė
1.	P-01-004-08-04-01-01 BIVP projektai, kuriuos įgyvendino NVO ir (arba) kurie įgyvendinti kartu su partneriu (skaičius)	0						1	2	3
2.	BIVP projektų dalyviai (skaičius)	0		12	95	145	47	25	11	335

<p align="center">1.1 UŽDAVINIO 1 ALTERNATYVA</p> <p>Pasirinkta uždavinio alternatyva - Skatinti bendruomenėje teikiamų socialinių ir kitų paslaugų plėtrą socialiai pažeidžiamiems gyventojams. Ši alternatyva pasirinkta atsižvelgus į statistikos duomenų analizės ir gyventojų apklausos rezultatus, kurie parodė, kad Šilalėje socialinių ir kitų bendruomenėje teikiamų paslaugų plėtra yra reikalinga keletui socialiai pažeidžiamų gyventojų grupių - nuo mažiau galimybių turinčio jaunimo iki senyvo amžiaus žmonių. Uždaviniu apima pagalbą visoms identifikuotoms tikslinėms grupėms bei tai, kad socialinės ir kitos paslaugos turėtų būti teikiamos bendruomenėje - ne tik per valstybės ar savivaldybės institucijas, bet ir aktyviai dalyvaujant nevyriausybiniams ir bendruomeniniams sektoriams.</p>	<p align="center">1.1 UŽDAVINIO 2 ALTERNATYVA</p> <p>Atmesta uždavinio alternatyva - Plėtoti paslaugas šeimoms, auginančioms vaikus, taip skatinant jas įsikurti ir gyventi Šilalėje. Ši alternatyva buvo svarstyta išanalizavus statistikos duomenis ir gyventojų apklausos rezultatus, kurie rodė didelį poreikį plėtoti paslaugas šiai tikslinei grupei. Ją nuspręsta atmesti, nes: 1) ši alternatyva apima tik vieną socialiai pažeidžiamą grupę; 2) paaiškėjo, kad Šilalės rajono savivaldybė yra suplanavusi investicijas iš kitų šaltinių į sąlygų šeimoms, auginančioms vaikus, pagerinimą (iš ES struktūrinių fondų lėšų per 2022-2030 m. Tauragės regiono plėtros plano pažangos priemones bei iš savivaldybės biudžeto lėšų).</p>
--	--

1.2 UŽDAVINYS – Padėti nepalankioje padėtyje esantiems gyventojams išsivirti ekonominėse veiklose

Uždaviniui siekiama spręsti Poreikių ir galimybių analizės 2, 3, 6, 7 silpnybės nustatytas problemas: socialiai pažeidžiamų grupių - moterų, vyresnių nei 50 m. ir jaunų asmenų nedarbą, aukštą skurdo rizikos lygį, žemą verslumą, nepalankias sąlygas įgyti profesinę kvalifikaciją ar naujų kompetencijų arti namų, neišnaudojamas verslo galimybes bendradarbiaujant su rajono žemės ūkio produkcijos gamintojais ir pan. Bus pasinaudota 1, 2, 3 stiprybėmis. Tai, kad bendras nedarbo lygis Šilalėje yra mažesnis nei Šilalės rajone ir šalyje bei tai, kad mieste yra pakankamai mažas socialinė riziką patiriančių šeimų skaičius, rodo, jog miesto gyventojai yra pakankamai motyvuoti įgyti naujų kompetencijų, imtis verslo ir pan. Verslui plėtotis gali padėti palanki miesto geografinė padėtis. Bus siekiama sušvelninti 2 ir 3 grėsmes. Suteikus galimybes gyventojams įgyti naujų kompetencijų, pradėti savarankišką veiklą/verslą, bus mažiau jaučiamos šalį apėmusios ekonomikos recesijos pasekmės, o jauni miesto gyventojai turės motyvaciją neišvykti iš Šilalės arba grįžti čia po studijų kituose miestuose. Bus pasinaudota 2 ir 3 galimybėmis. Sudarius tinkamas sąlygas, gyventojai bus skatinami išbandyti socialinio verslo galimybes. Palankios gyvenimo sąlygos, galimybės gauti paramą verslo pradžia, gali pritraukti grįžti į Šilalę išvykusius gyventi kitur asmenis, taip pat galima į darbo rinką integruoti atvykusius iš kitur asmenis, jų tarp jų ir karo pabėgėlius iš Ukrainos. Numatoma, kad vykdant uždavinį bus įgyvendinti 3 BIVP projektai, iš jų du susiję su parama socialiniam verslui. Siekiama paremti 2 socialinio verslo subjektus ir juose sukurti ne mažiau kaip 1,14 darbo vietas (etato). Projekte, kurio veiklos bus nukreiptos į paramą jauno verslo subjektams, sudalyvaus mažiausiai 20 asmenų, kuriems bus suteikta parama verslo pradžia (verslu bus laikoma ir veikla pagal individualios veiklos pažymą bei verslo liudijimą).

	Produkto rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Siekiamą reikšmė
1.	P-01-004-08-04-01-01 BIVP projektai, kuriuos įgyvendino NVO ir (arba) kurie įgyvendinti kartu su partneriu (skaičius)	0						2	1	3
2.	P-01-004-08-04-01-04 Paramą gavusios įmonės (iš jų: labai mažos, mažosios, vidutinės ir didelės)	0						2		2
3.	P-01-004-08-04-01-03 Socialinio verslo subjektai, per BIVP projektus gavę paramą socialinio verslo kūrimui ar plėtrai	0						2		2
4.	Jauno verslo subjektai gavę paramą (dalyvavę projekte, iš dalies finansuojamame ESF lėšomis) (skaičius)	0							20	20
5.	RCO02, P.B.2.0002 Paramą dotacijomis gavusios įmonės	0						2		2
6.	BIVP projektų dalyviai (skaičius)	0			10	10				20

1.2 UŽDAVINIO 1 ALTERNATYVA

Pasirinkta uždavinio alternatyva - **Padėti nepalankioje padėtyje esantiems gyventojams išsivirti ekonominėse veiklose.** Buvo apsispręsta, kad alternatyva yra patrauklesnė, nes ji apima platesnį veikimo spektrą - padėti gyventojams išsivirti ekonominėse veiklose galima ir stiprinant jų kompetencijas, suteikiant žinių, motyvuojant pradėti ir vystyti savarankišką veiklą/verslą, išbandyti socialinio verslo rūšį.

1.2 UŽDAVINIO 2 ALTERNATYVA

Atmesta uždavinio alternatyva - **Padėti bedarbiams ir ekonomiškai neaktyviems gyventojams įgyti žinių, reikalingų darbo rinkoje.** Buvo apsispręsta alternatyvos nepasirinkti, nes ji apima tik vieną veiklos sritį - mokymus, per kuriuos būtų suteikiamos žinios. Tuo tarpu, apklausus gyventojus, paaiškėjo, kad aktuali yra ir kita veikimo kryptis - sąlygų verslo pradžia sudarymas, gyventojų verslumo įgūdžių formavimas. Taip pat Strategijos rengimo metu nuspręsta, kad racionalu būtų išnaudoti inovatyvios verslo rūšies - socialinio verslo galimybes Šilalėje.

GYVENAMOSIOS VIETOVĖS BENDRUOMENĖS DALYVAVIMO RENGIANT STRATEGIJĄ EIGA

VIEŠIEJI PRISTATYMAI IR KONSULTACIJOS

2023 m. rugsėjo 15 d. įvyko viešas susitikimas su Šilalės miesto organizacijomis bei gyventojais. Apie susitikimą buvo viešai paskelbta Šilalės r. sav. tinklalapyje bei socialinio tinklo Facebook paskyroje. Susitikimas vyko Šilalės r. sav. pastate, tarybos posėdžių salėje ir buvo vykdoma tiesioginė transliacija per Youtube kanalą. Dalyvavo 21 asmuo. Susitikimo metu buvo pristatytos miestų vietos plėtros strategijų rengimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatos, vyko diskusija su dalyviais apie Šilalės miesto tikslines grupes ir jų poreikius. Bendruomenės narių prašyta teikti bendruomenės inicijuotos vietos plėtros projektų idėjas. 2023

m. rugsėjo 30 d. - spalio 9 d. vyko Šilalės miesto gyventojų apklausa per elektroninę platformą manoapklausa.lt, kuria buvo siekiama išsiaiškinti Šilalės gyventojų poreikius. Apklausoje sudalyvavo 231 respondentas. Apie vykdomą apklausą buvo skelbta Šilalės rajono savivaldybės interneto svetainėje bei socialinio tinklo Facebook paskyroje. 2023 m.

lapkričio 6 d. parengta Šilalės miesto 2023-2029 metų vietos plėtros strategija buvo paviešinta Šilalės rajono savivaldybės interneto svetainėje, duotas 10 dienų terminas pateikti pastaboms ir pasiūlymams. 2023 m.

lapkričio 21 d. Šilalės miesto 2023-2029 metų vietos plėtros strategija buvo pristatyta Tauragės regiono plėtros tarybos kolegijos posėdyje, priimtas sprendimas, kad ji atitinka 2022-2030 metų Tauragės regiono plėtros plano tikslus. 2023 m. lapkričio 23 d. Šilalės miesto 2023-2029 metų vietos plėtros strategija buvo pristatyta Šilalės rajono savivaldybės taryboje, gautas pritarimas ir priimtas sprendimas, kad savivaldybė finansškai prisidės prie jos įgyvendinimo. 2023 m. lapkričio 28 d. Šilalės miesto vietos veiklos grupės valdyba patvirtino Šilalės miesto 2023-2029 metų vietos plėtros strategiją.

Apklaustos suvestinė pateikiama priede Nr. 2. Dokumentai, įrodantys viešinimo veiksmus, pateikiami priede Nr. 3.

ŠILALĖS MIESTO 2023-2029 M. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS FINANSINIS VEIKSMŲ PLANAS

1. TIKSLAS - Skatinti aktyvią nepalankioje padėtyje esančių Šilalės miesto gyventojų ekonominę ir socialinę įtrauktį į visuomenės gyvenimą										
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	viso 2022-2029 m.
	Europos socialinis fondas +			19 390.27	196 006.94	276 917.42	124 061.63	124 061.63	37 320.61	777 758.50
	Europos regioninės plėtros fondas			0.00	21 672.45	36 120.75	7 224.15	7 224.15	0.00	72 241.50
	LR valstybės biudžetas			3 421.81	38 414.01	55 242.03	23 168.08	23 168.08	6 585.99	150 000.00
	Savivaldybės biudžeto lėšos			4 028.82	45 228.40	65 041.60	27 277.94	27 277.94	7 754.30	176 609.01
	Privačios lėšos									
	Iš viso tikslui:			26 840.90	301 321.80	433 321.80	181 731.80	181 731.80	51 660.90	1 176 609.01
1.1 UŽDAVINYS - Skatinti bendruomenėje teikiamų socialinių ir kitų paslaugų plėtrą socialiai pažeidžiamiesiems gyventojams										
	Europos socialinis fondas +			19 390.27	160 146.26	241 056.74	79 235.78	79 235.78	19 390.27	598 455.09
	Europos regioninės plėtros fondas									
	LR valstybės biudžetas			3 421.81	28 261.10	42 539.42	13 982.78	13 982.78	3 421.81	105 609.72
	Savivaldybės biudžeto lėšos			4 028.82	33 274.44	50 085.64	16 463.24	16 463.24	4 028.82	124 344.19
	Privačios lėšos									
	Iš viso uždaviniui:			26 840.90	221 681.80	333 681.80	109 681.80	109 681.80	26 840.90	828 409.01
1.1.1. Veiksmas. Mažiau galimybių turinčio jaunimo integravimas, sukuriant patrauklias užimtumo erdves (bus vykdomas vienas projektas, kurio dalyvių skaičius 225 asmenys, projektas bus įgyvendinamas partnerystės pagrindais, projekto pradžia 2025 m. I k., pabaiga 2028 m. IV k.)	Viešieji ir/ar privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	Europos socialinis fondas +			121 365.72	202 276.20	40 455.24	40 455.24		404 552.40
		Europos regioninės plėtros fondas								
		LR valstybės biudžetas			21 417.48	35 695.80	7 139.16	7 139.16		71 391.60
		Savivaldybės biudžeto lėšos			25 216.80	42 028.00	8 405.60	8 405.60		84 056.00
		Privačios lėšos								
		Iš viso veiksmui:				168 000.00	280 000.00	56 000.00	56 000.00	0.00

1.1.2. Veiksmas. Sociokultūrinių paslaugų plėtra senyvo amžiaus asmenims ir neįgaliesiems <i>(numatoma, kad bus vykdomi 2 projektai, kurių bendras dalyvių skaičius 110 asmenų, projektų pradžia 2024 m. IV k., projektų pabaiga 2029 m. I k.)</i>	Viešieji ir/ar privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	Europos socialinis fondas +			19 390.27	38 780.54	38 780.54	38 780.54	38 780.54	19 390.27	193 902.69
		Europos regioninės plėtros fondas									
		LR valstybės biudžetas			3 421.81	6 843.62	6 843.62	6 843.62	6 843.62	3 421.81	34 218.12
		Savivaldybės biudžeto lėšos			4 028.82	8 057.64	8 057.64	8 057.64	8 057.64	4 028.82	40 288.19
		Privačios lėšos									
		Iš viso veiksmui:			26 840.90	53 681.80	53 681.80	53 681.80	53 681.80	26 840.90	268 409.01
1.2 UŽDAVINYS - Padėti nepalankioje padėtyje esantiems gyventojams įsitvirtinti ekonominėse veiklose											
		Europos socialinis fondas +				35 860.68	35 860.68	44 825.85	44 825.85	17 930.34	179 303.40
		Europos regioninės plėtros fondas				21 672.45	36 120.75	7 224.15	7 224.15		72 241.50
		LR valstybės biudžetas				10 152.91	12 702.61	9 185.29	9 185.29	3 164.18	44 390.28
		Savivaldybės biudžeto lėšos				11 953.96	14 955.96	10 814.71	10 814.71	3 725.48	52 264.82
		Privačios lėšos									
		Iš viso uždaviniui:				79 640.00	99 640.00	72 050.00	72 050.00	24 820.00	348 200.00
1.2.1. Veiksmas. Gyventojų kompetencijų stiprinimas, sudarant sąlygas pradėti ir vystyti verslą <i>(numatoma, kad bus vykdomas vienas projektas, kurio metu bus paremta 20 jauno verslo subjektų, projekto pradžia 2025 m. I k., projekto pabaiga 2029 m. I k.)</i>	Viešieji ir/ar privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	Europos socialinis fondas +				35 860.68	35 860.68	44 825.85	44 825.85	17 930.34	179 303.40
		Europos regioninės plėtros fondas									
		LR valstybės biudžetas			6 328.36	6 328.36	7 910.44	7 910.44	3 164.18	31 641.78	
		Savivaldybės biudžeto lėšos			7 450.96	7 450.96	9 313.71	9 313.71	3 725.48	37 254.82	
		Privačios lėšos									
		Iš viso veiksmui:				49 640.00	49 640.00	62 050.00	62 050.00	24 820.00	248 200.00
1.2.2. Veiksmas. Socialinio verslo kūrimosi skatinimas <i>(numatoma, kad bus vykdomi 2 projektai, kuriuose bus sukurta 1,14 darbo vietos, projektų pradžia 2026 m. I k., projektų pabaiga 2029 m. I k.)</i>	Viešieji ir/ar privatūs juridiniai asmenys atrinkti atviro konkurso būdu	Europos socialinis fondas +									
		Europos regioninės plėtros fondas			21 672.45	36 120.75	7 224.15	7 224.15		72 241.50	
		LR valstybės biudžetas			3 824.55	6 374.25	1 274.85	1 274.85		12 748.50	
		Savivaldybės biudžeto lėšos			4 503.00	7 505.00	1 501.00	1 501.00		15 010.00	
		Privačios lėšos									
		Iš viso veiksmui:				30 000.00	50 000.00	10 000.00	10 000.00		100 000.00

Lėšos strategijos įgyvendinimui	iš viso:	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
Europos socialinis fondas +	777 758.50			19 390.27	196 006.94	276 917.42	124 061.63	124 061.63	37 320.61
Europos regioninės plėtros fondas	72 241.50			0.00	21 672.45	36 120.75	7 224.15	7 224.15	0.00
LR valstybės biudžetas	150 000.00			3 421.81	38 414.01	55 242.03	23 168.08	23 168.08	6 585.99
Savivaldybės biudžeto lėšos	176 609.01			4 028.82	45 228.40	65 041.60	27 277.94	27 277.94	7 754.30
Privačios lėšos									

Lėšos strategijos administravimui	iš viso:	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
Europos socialinis fondas +									
Europos regioninės plėtros fondas	170 000.00			34 000.00	34 000.00	25 500.00	25 500.00	25 500.00	25 500.00
LR valstybės biudžetas	30 000.00			6 000.00	6 000.00	4 500.00	4 500.00	4 500.00	4 500.00
Savivaldybės biudžeto lėšos									
Privačios lėšos									

Iš viso vietos plėtros strategijai:	1 376 609.01
Europos socialinis fondas +	777 758.50
Europos regioninės plėtros fondas	242 241.50
LR valstybės biudžetas	180 000.00
Savivaldybės biudžeto lėšos	176 609.01
Privačios lėšos	0.00

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS VALDYMO, STEBĖSENOS IR VERTINIMO TVARKA

Strategijos įgyvendinimo koordinavimą ir stebėseną bei bendruomenės inicijuotos vietos plėtros projektų, skirtų Strategijai įgyvendinti atranką, įgyvendins ir bus atsakingas **Šilalės miesto vietos veiklos grupės** (toliau - VVG) **pirmininkas**, kuris organizuos darbus, formuos pavedimus VVG darbuotojams, o rezultatus pristatys ir teiks tvirtinti **VVG valdybai** (ją sudaro 9 asmenys, savivaldybės atstovai (deleguoti Šilalės rajono savivaldybės, nevyriausybinių organizacijų bei verslo) bei **VVG visuotiniam narių susirinkimui** pagal kompetenciją. VVG pirmininkas atsakingas už: 1) Strategijos administravimą, nediskriminuojančių ir skaidrių bendruomenės inicijuotų vietos plėtros projektų (toliau - BIVP projektų) atrankos kriterijų, BIVP projektų atrankos procedūrų parengimą ir patvirtintimą VVG narių visuotiniame susirinkime (arba valdyboje, jei jai bus pavesta ši funkcija); 2) Kvietimų teikti BIVP projektus pagal Strategijoje nustatytus veiksmus parengimą ir viešą paskelbimą; 3) BIVP projektų pareiškėjų konsultavimą ir mokymą; 4) BIVP projektų, kurie atitinka Strategijos tikslus ir uždavinius, atranką, prioritetų suteikimą BIVP projektams, pagal jų indėlį į Strategiją; 5) BIVP priėmimą ir vertinimą, atranką ir paramos sumos nustatymą; 6) siūlomų finansuoti BIVP projektų sąrašo sudarymą; 7) Strategijos įgyvendinimo metinių ir galutinės ataskaitų rengimą; 8) Strategijos įgyvendinimo užtikrinimą ir BIVP projektų įgyvendinimo stebėseną; 8) VVG narių, kolegialaus valdymo organo sudėties, priimtų sprendimų, vykdomų BIVP projektų, atrankos kriterijų, BIVP projektų atrankos procedūrų viešinimą.

Organizuojant VVG veiklą, Strategijos įgyvendinimo metu, bus vadovaujamosi Vietos plėtros strategijų rengimo ir atrankos taisyklių, patvirtintų 2022 m. spalio 28 d. Vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-672 (toliau - Taisyklės), 4.5 papunktyje nurodytais principais: 1) partnerystės ir atvirumo – įvairioms socialinėms grupėms suteikiamos vienodos galimybės dalyvauti rengiant ir įgyvendinant vietos plėtros strategiją, siekiama į VVG veiklą įtraukti naujų narių; 2) lyčių lygybės – VVG ir (arba) jos kolegialaus valdymo organo nariais yra moterys ir vyrai ir nė vienos iš lyčių atstovų nėra daugiau kaip 60 procentų; 3) nediskriminavimo – VVG kolegialaus valdymo organo sudarymo principai, VVG sprendimų priėmimo tvarka ir kitos VVG įstatų nuostatos užtikrina, kad VVG vykdamas savo veiklą bus užkirstas kelias bet kokiai diskriminacijai dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos ar kitų bruožų ir bus atsižvelgta į jaunimo situaciją bei poreikius; VVG įstatų nuostatos leidžia juridinio asmens veikloje aktyviai dalyvauti neįgaliesiems, vyresnio amžiaus žmonėms, jaunimui bei kitiems, turintiems mažesnes funkcines galimybes arba dėl socialinių priežasčių mažiau įtrauktiems į jiems aktualių sprendimų priėmimą; 4) jaunimo dalyvavimo – bent vienas kolegialaus valdymo organo narys vietos plėtros strategijos rengimo metu yra jaunesnis negu 29 metų ir (arba) deleguotas savivaldybės jaunimo organizacijų tarybos arba savivaldybės jaunimo reikalų tarybos.

Strategijos įgyvendinimas ir BIVP projektų atranka bus organizuojami vadovaujantis Vidaus reikalų ministerijos patvirtintais teisės aktais ir VVG patvirtintu BIVP projektų vertinimo ir atrankos vidaus tvarkos aprašu. Nustatytais terminais bus rengiami BIVP projektų atrankos planai ir teikiami atsakingoms institucijoms. VVG BIVP projektų atranką (kvietimų paskelbimo, vietos plėtros projektinių pasiūlymų vertinimo ir vietos plėtros projektų sąrašų sudarymo terminus) planuos ir vykdys atsižvelgdama į Strategijoje nustatytą vietos plėtros strategijos veiksmų įgyvendinimo terminus taip, kad būtų užtikrinama ne lėtesnė nei dokumentuose nustatyta Strategijos uždavinių ir veiksmų įgyvendinimo sparta. Bus rengiami ir VVG valdymo organuose tvirtinami kvietimų teikti BIVP projektus dokumentai. Informacija apie kvietimus viešinama vietos žiniasklaidos priemonėse bei VVG interneto svetainėje ir socialinio tinklo Facebook paskyroje. Paskelbus kvietimą, bus organizuojami mokymai ir konsultacijos potencialiems BIVP projektų rengėjams. Pateiktus BIVP projektus vertins VVG paskirti vertintojai. BIVP projektai bus vertinami remiantis kvietime nustatytais atrankos kriterijais. Vadovaujantis BIVP projektų surinktų balų skaičiumi, bus sudaromi finansuojamų BIVP projektų sąrašai, į kuriuos patekusių projektų vykdytojai turės teisę gauti finansinę paramą.

Atrenkant BIVP projektus, bus užtikrinamas Taisyklių 4.5 papunktyje nurodytų principų įgyvendinimas. **Partnerystės ir atvirumo principo** įgyvendinimas bus užtikrinamas parengiant įvairioms socialinėms grupėms tinkamus ir objektyvius vietos plėtros projektų atrankos kriterijus bei vietos plėtros projektų įgyvendinimo planų (toliau - PIP) vertinimo ir atrankos vidaus tvarką, įvairioms socialinėms grupėms sudarant vienodas galimybes dalyvauti VVG organizuojamuose mokymuose ir konsultacijose bei teikti PIP. Minėtas principas bus užtikrintas ir laikantis nuostatos, jog VVG priimančios sprendimus dėl vietos plėtros projektų atrankos kriterijų, PIP vertinimo ir atrankos vidaus tvarkos, kvietimų dokumentų, PIP sąrašų tvirtinimo ar keitimo ne mažiau kaip 50 proc. balsų tektų miesto VVG nariams, atstovaujantiems partneriams, kurie nėra viešosios valdžios institucijos. **Lyčių lygybės principo** įgyvendinimas bus užtikrinamas laikantis nuostatos, kad sprendimus priimančiame VVG kolegialiajame valdymo organe kolegialaus valdymo organo nariai yra ir moterys, ir vyrai ir nė vienos iš lyčių atstovų nėra daugiau kaip 60 procentų. Taip pat tvirtinant vietos plėtros projektų atrankos kriterijus, bus laikomasi nuostatos, kad projektų veiklos ir suteikiamos naudos turi tenkinti abiejų lyčių poreikius.

Nediskriminavimo principo įgyvendinimas bus užtikrintas laikantis griežtos nuostatos jog rengiant ir tvirtinant bei viešinant vietos plėtros projektų atrankos kriterijus, PIP vertinimo ir atrankos vidaus tvarką, kvietimų dokumentus, vertinimo dokumentus bei PIP sąrašus, bus užkirstas kelias bet kokiai diskriminacijai dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos ar kitų bruožų ir bus atsižvelgta į jaunimo situaciją bei poreikius; bus sudaromos sąlygos aktyviai dalyvauti asmenims su negalia, vyresnio amžiaus žmonėms, jaunimui bei kitiems asmenims, turintiems mažesnes funkcines galimybes arba dėl socialinių priežasčių mažiau įtrauktiems į jiems aktualių sprendimų priėmimą (pvz., viešinio informaciniai pranešimai rašomi lengvai suprantama kalba, mokymai ir konsultacijos organizuojami patalpose į kurias lengvai gali patekti asmenys su specialiaisiais poreikiais ir kt.). **Jaunimo dalyvavimo principas** bus įgyvendinamas užtikrinant, kad VVG tvirtinant vietos plėtros projektų atrankos kriterijus, PIP vertinimo ir atrankos vidaus tvarką, kvietimų dokumentus bei PIP sąrašus, dalyvautų kolegialaus valdymo organo nariai atstovaujantis jaunimą ar su jaunu dirbančias organizacijas, taip pat nustatant vietos plėtros projektų atrankos kriterijus, bus laikomasi nuostatos, kad projektų veiklos ir sukuriama nauda turi būti prieinamos jauniems asmenims.

Strategijos stebėseną bus **vykdoma nuolat** ir organizuojama vadovaujantis Vidaus reikalų ministerijos patvirtintais teisės aktais. VVG, atlikdama PIP stebėseną, rinks, analizuos informaciją apie PIP rengimo ir įgyvendinimo eigą. Bus renkama ir sisteminama informacija apie planuotas ir pasiektas rezultato ir produkto rodiklių reikšmes, atrinktus finansuoti ir baigtus įgyvendinti PIP. Strategijos stebėsenos tikslas – laiku identifikuoti PIP rengimo ir įgyvendinimo problemas, keliančias riziką Strategijos tinkamam įgyvendinimui, ir imtis veiksmų šioms rizikoms suvaldyti.

VVG, vykdydama Strategijos įgyvendinimo stebėseną: 1) rinks, kaups ir analizuos informaciją apie Strategijos veiksmų įgyvendinimo eigą (pvz., faktinę veiksmų įgyvendinimo pradžią, vietos plėtros projektų, kurie įgyvendina atskirus vietos plėtros strategijos veiksmus, veiklas, tikslines grupes, siekiamus rodiklius), Strategijos įgyvendinimo stebėsenos rodiklių pasiekimą; prirėikus atliks tyrimus (pvz., vietos plėtros projektų vykdytojų ir (ar) veiklų dalyvių apklausas), skirtus nustatyti pasiektas Strategijos įgyvendinimo rodiklių reikšmes ir (ar) kylančias problemas; 2) vertins atliktų analizių, tyrimų rezultatus, lygindama juos su vietos plėtros strategijos nuostatomis; nustačiusi neatitikimų, laiku imsis veiksmų, reikalingų tobulinti Strategijos įgyvendinimą (pvz., inicijuoti vietos plėtros strategijos keitimą) tam, kad būtų užtikrintas visų vietos plėtros strategijos veiksmų įgyvendinimas ir pasiekti vietos plėtros strategijos rodikliai; 3) atliks kitus Strategijos įgyvendinimo stebėsenos, vertinimo veiksmus, reikalingus laiku pašalinti Strategijos įgyvendinimo eigos trūkumus, suvaldyti riziką, kad Strategijos veiksmai nebus įgyvendinti ar bus įgyvendinti netinkamai, taip pat riziką, kad nebus pasiektos Strategijos įgyvendinimo rodiklių reikšmės.

Stebėsenai bus naudojami duomenys, pateikti oficialių institucijų (Vidaus reikalų ministerijos, Centrinės projektų valdymo agentūros ir pan.) ir jų valdomų informacinių sistemų bei iš PĮP vykdytojų surinkta informacija, taip pat projektų dalyvių apklausų, apžiūrų projektų įgyvendinimo vietoje bei kita informacija. Siekiant užtikrinti nuoseklų Strategijos įgyvendinimą, nedidelės apimties ataskaitos bus rengiamos pasibaigus kiekvienų Strategijos įgyvendinimo metų ketvirčiui. Ketvirčio ataskaitos bus įforminamos raštu ir siunčiamos susipažinti VVG nariams, jų pagrindu (esant poreikiui) bus atliekami Strategijos keitimai. Strategijos įgyvendinimo metinės ataskaitos bus tvirtinamos VVG valdymo organuose kasmet, jos iki balandžio 1 d. bus teikiamos Vidaus reikalų ministerijai, įgyvendinimo rezultatai bus paviešinti vietos bendruomenei. Pilnai įgyvendinus Strategiją, bus parengta, patvirtinta ir paviešinta bei pateikta Vidaus reikalų ministerijai galutinę įgyvendinimo ataskaita.

Strategijos keitimas dažniausiai bus atliekamas VVG iniciatyva (inicijatyvos teisę turės nariai, darbuotojai, kolegialaus valdymo organo nariai). Teisės aktuose nustatytais atvejais Strategijos keitimą inicijuos Vidaus reikalų ministerija. VVG Strategijos keitimą esminio strategijos keitimo atveju galės inicijuoti ne dažniau nei vieną kartą per kalendorinius metus, o neesminio Strategijos keitimo atveju galės inicijuoti ne dažniau nei vieną kartą per kalendorinių metų ketvirtį. VVG galės inicijuoti Strategijos keitimą esant bent vienam iš šių atvejų: 1) kai būtina keisti dėl teisės aktų reikalavimų; 2) kai Strategijos įgyvendinimo teritorijoje įvyksta ekonominiai, socialiniai ir (ar) demografiniai pokyčiai, dėl kurių keičiasi Strategijos įgyvendinimo teritorijos vystymosi poreikiai ir galimybės; 3) esant Strategijos įgyvendinimo ar įgyvendinimo administravimo sunkumų, dėl kurių kyla rizika neįgyvendinti Strategijos uždavinių, veiksmų, nepasiekti Strategijos įgyvendinimo stebėsenos rodiklių; 4) siekiant atsižvelgti į Strategijos įgyvendinimo vertinimo išvadas ir rekomendacijas. Inicijuojant Strategijos pakeitimus, bus vadovaujama Vidaus reikalų ministerijos patvirtintuose teisės aktuose nustatytais reikalavimais, įvertinant, ar apskritai Strategijos keitimas yra galimas. Strategijos keitimo procedūra bus vykdoma taip: 1) VVG gavus pasiūlymą keisti Strategiją, atsakingas VVG darbuotojas įvertins, ar keitimas yra galimas pagal teisės aktus ir neiškreipia Strategijos turinio ir planuojamų pasiekti rezultatų; 2) pasiūlymas keisti Strategiją bus svarstomas VVG visuotiniame narių susirinkime; 3) priėmus sprendimą keisti Strategiją, teisės aktų nustatyta tvarka, jei yra poreikis - gaunama išvada dėl atitikties Tauragės regiono plėtros planui, gaunamas Šilalės rajono savivaldybės tarybos pritarimas; 4) Strategijos pakeitimai teikiami Vidaus reikalų ministerijai ir Centrinei projektų valdymo agentūrai.

PRIEDAI:

1. Paveikslai ir lentelės;
2. Gyventojų apklausos suvestinė;
3. Viešinimo skelbimų kopijos ir nuorodos, viešo pristatymo dalyvių sąrašo kopija, viešo pristatymo fotofiksacijos;
4. Finansinis pagrindimas.